

Seminarium om Agenda 2030

ISSN 1653-0942
ISBN 978-91-88607-55-3
Riksdagstryckeriet, Stockholm, 2018

Förord

Den 23 maj 2018 hölls ett seminarium om Agenda 2030 under talmannens värdskap. Seminariet riktade sig i första hand till riksdagsledamöter men även till myndigheter, organisationer och näringslivsrepresentanter som arbetar med att genomföra målen.

Det gavs exempelvis presentationer om innehållet i regeringens kommande handlingsplan för Agenda 2030, en lägesbeskrivning av hur Sverige lever upp till målen och en utblick till Finland. Samtliga utskott i riksdagen hade inför seminariet fått möjlighet att komma med förslag på frågeställningar som de ville ta upp under dagen. Dessa utkristalliserades i tre utskottsövergripande teman som sedan diskuterades: ett jämlikt och jämställt samhälle, hållbara städer samt en samhällsnyttig och cirkulär ekonomi. Nedan finns en sammanställning av de stenografiska uppteckningarna från seminariet.

Stockholm i juni 2018

Talman Urban Ahlin

Innehållsförteckning

Seminarium om Agenda 2030	1
Förord	3
Program	5
Stenografisk utskrift från seminariet.....	6
Bilder från seminariet	42

Program

Datum: Onsdagen den 23 maj 2018

Tid: Kl. 9.00–11.30

Plats: Andrakammarsalen

9.00 **Inledning** Urban Ahlin (S), talman

9.05 **Agenda 2030 – en angelägenhet för hela samhället!**

Ingrid Petersson, ordförande Agenda 2030-delegationen

9.10 **Regeringens handlingsplan och därefter tre korta frågor från ledamöter**

Statsråden Isabella Lövin och Ardalan Shekarabi

9.30 **Hur långt har Sverige kommit i genomförandet?**

Viveka Palm, SCB

9.40 **Hur långt har Finland kommit?**

Stefan Wallin, ordförande finska riksdagens framtidsutskott

9.55 **Olika aspekter av Agenda 2030-arbetet**

John Holmberg, Chalmers tekniska högskola

10.05 **Kaffepaus**

10.20 **Hållbara städer och samhällen**

Monica von Schmalensee, ordförande Rådet för hållbara städer och

Anna Balkfors, Malmö stad

Cirkulär ekonomi och svensk miljö- och energiteknik

Ola Alterå, kanslichef Klimatpolitiska rådet och

Anna Ponzio, Jernkontoret

Ett jämställt och inkluderande samhälle

Inger Ashing, direktör Delegationen mot segregation, och

Rosaline Marbinah, ordförande LSU – Sveriges Ungdoms-
organisationer

10.55 **Frågor från ledamöterna**

11.25 **Avslutning** Ewa Thalén Finné (M), förste vice talman

Moderator: Thomas Frostberg

Stenografisk utskrift från seminariet

Talmannen: God morgon! Ärade ledamöter, medverkande, åhörare, mina damer och herrar! Varmt välkomna till Sveriges riksdag och välkomna hit till Andrakammarsalen. Här verkade riksdagens andra kammare fram till införandet av enkammarriksdagen 1971. I dag verkar vi naturligtvis fortfarande politiskt här inne men inte genom att vi fattar beslut om lagstiftning som vi gör i plenisalen. I stället använder vi den här lokalen för att samlas och diskutera viktiga politiska framtidsfrågor.

Det är precis vad vi ska göra i dag, och jag är väldigt glad att kunna välkomna er till just det här seminariet. Jag har varit verksam inom utrikespolitiken i några decennier, och jag har sett hur det har vuxit fram en medvetenhet om att vissa frågor faktiskt inte går att hantera i stuprör. Vi hade en gång i tiden en politik för global utveckling som växte fram just ur den här insikten.

Den globalisering som vi ser har inte bara fört människor och länder närmare varandra. Globaliseringen har också minskat avståndet mellan orsak och verkan. Det som sker där påverkar oss här, och det vi gör har inverkan i en region någon helt annanstans. Enskilda insatser eller enskilda politikområden räcker helt enkelt inte till när vi står inför vår tids ödesfrågor.

Därför är Agenda 2030 så viktig. Därför är det så angeläget inte bara att vi arbetar med de här frågorna utan också hur vi gör det. En global ansats är lika viktig som ett lokalt synsätt. Ett angreppssätt som går över gränser mellan nationer, mellan politikområden och mellan ansvariga organ är nödvändigt. Här i riksdagen är utrikesutskottet ansvarigt för biståndsbudgeten, men detta kommer inte på egen hand att lösa de sociala utmaningarna. Miljö- och jordbruksutskottet hanterar klimat- och miljöfrågor, men inte ens det kommer att hantera alla klimatfrågorna framöver. Vårt arbetsmarknadsutskott arbetar ansvarsfullt med jämställdhetsfrågor men kan inte ensamt skapa ett jämlikt och jämställt samhälle.

Och så här är det på område efter område. Agenda 2030 sammanför tre viktiga dimensioner – den sociala, den hållbara och den ekonomiska – till ett enda sammanhang, och det är just så vi måste jobba.

Agenda 2030 innebär ett enormt åtagande såväl internationellt som här i Sverige. Naturligtvis är det så att Sverige står sig bra i en internationell jämförelse, men det innebär inte att vi kan sitta med armarna i kors. Utmaningarna är också våra. Agenda 2030-delegationen har satt upp sex prioriterade områden för Sverige att verka inom. Samtliga utskott i riksdagen har engagerat sig och tagit fram olika konkreta frågeställningar som de vill lyfta under det här seminariet. Vi har inte möjlighet att ta upp alla frågor i dag, men tre övergripande teman utkristalliserade sig: ett jämlikt och jämställt samhälle, hållbara städer och en samhällsnyttig och cirkulär ekonomi. Detta är tre av de sex frågor som Agenda 2030-delegationen har lyft fram.

Jag hoppas att vi utifrån dessa tre frågor ska såväl kunna få en bra diskussion här i dag om hur regeringen arbetar med frågorna som kunna få del av goda finska exempel och diskutera hur vi på ett bra sätt kan arbeta vidare här i riksdagen.

Jag vill med dessa ord tacka er för att ni är med här i dag. Jag vill också tacka utskottsavdelningen för att de ordnar detta seminarium. Syftet med att alla utskott är involverade är naturligtvis att vi ska få just den där diskussionen som är utskottsövergripande och med infallsvinklar som går på tvären och inte bara följer vanliga spår.

Återigen, varmt välkomna hit! Jag lämnar ordet till vår moderator Thomas Frostberg som ska leda oss genom samtalen.

Moderator Thomas Frostberg: Tack så mycket, herr talman! Det här är spännande eftersom jag i mitt dagliga värv leder den redaktion på Dagens Nyheter som jobbar med att bryta stuprör. DN Global Utveckling kom till i spåren av beslutet att ta de här 17 målen. Vi sa: Det är inte vår roll som redaktion eller som journalister att driva det, men om det inte finns kunskap kring målen kommer ingen att kunna hitta samarbeten.

Och kunskap är just det vi har samlats här för att sprida och dela. Förhoppningsvis kan vi under dagen lyfta oss några snäpp. Det kommer att finnas tid för frågor lite senare, och för dem som inte rör sig i den här lokalen till vardags ska jag göra en liten uttolkning av inbjudan, där det står att "seminariet riktar sig i första hand till riksdagsledamöter".

Detta innebär att när vi kommer till frågestunden så är det ledamöterna som har första tjing på att ställa frågor. Vi har en massa superkunniga människor här ute också, och om tiden mot förmodan räcker till och frågorna från riksdagsledamöterna tar slut under frågestunden kommer vi att släppa in fler. Men riksdagsledamöterna är alltså prioriterade. Däremot ska jag säga att vi har en kaffebreak och möjlighet att mingla och dela kunskaper även där.

Jag vill också hälsa dem som följer oss över nätet och webbsändningen särskilt välkomna att lyssna in. Utan att fördröja starten mer tänker jag att vad kunde vara bättre för att sparka igång det här programmet än att be Ingrid Petersson som relativt nyutsedd ordförande i Agenda 2030-delegationen att inleda och berätta vad ni gör och hur långt ni har kommit.

Ingrid Petersson, Agenda 2030-delegationen: Ärade riksdagsledamöter, ministrar, mina damer och herrar! År 2015 var ett hoppets och framtidens år. I september enades världens länder om 17 globala hållbarhetsmål och en stor mängd delmål. I november slöts Parisavtalet vad gäller klimatfrågor.

Snart tre år har gått, och världens scen är mörkare, dystrare och mer konfliktfylld. Möjlighetens fönster må ha blivit mindre, men det som uppnåddes 2015 bildar en solid bas att stå på, en bas som förhoppningsvis bär oss till 2030 men också vidare in i framtiden.

De 17 globala hållbarhetsmålen, Agenda 2030, arbetades fram i en bred och öppen process. I processen bidrog naturligtvis regeringar men också akademien, näringslivet, ungdomar och det civila samhället. Vid det här utarbetandet av agendan var det ett stort och brett engagemang i Sverige för agendan. Agenda 2030 är därmed större än en mellanstatlig överenskommelse. Det är en gemensam kompass inför framtiden. Vi måste navigera mot målet tillsammans – den offentliga sektorn, näringslivet och det civila samhället.

Genom Agenda 2030 har vi åtagit oss att leda världen mot en hållbar och rättvis framtid. Det handlar om att utrota fattigdom och hunger, att bekämpa ojämlikhet inom och mellan länder, att bygga fredliga, rättvisa och inkluderande samhällen, att skydda de mänskliga rättigheterna och främja jämställdhet samt att säkerställa ett varaktigt skydd för vår planet och dess naturresurser. Visst är det en fantastisk agenda men också en utmanande agenda. Inom vissa områden räcker det kanske med successiva förbättringar medan det inom andra områden måste till omvälvande förändringar.

Vi i Agenda 2030-delegationen anser att agendan på riktigt måste integreras i all verksamhet, inte bara hos myndigheter utan också hos företag och i det civila samhället. Agenda 2030 är inget som läggs till på slutet eller bara samlas ihop i årsredovisningar eller i festskrifter. Det här gäller både lokalt, nationellt och globalt, där Sverige har ett stort internationellt åtagande.

Agenda 2030 är en fråga om ledning, styrning, prioriteringar, uppföljning och utvärderingar inom alla sektorer. Här räcker det inte att var och en arbetar för sig och gör sin del. Vi sitter på olika pusselbitar, och vi måste lägga pusslet tillsammans. Det här innebär att vi måste arbeta i partnerskap, och vi måste samskapa framtiden. Vi måste engagera de unga. En viktig del kommer att vara det som FN:s generalsekreterare António Guterres framhöll i sin Dag Hammarskjöld-föreläsning om forskning och innovation: Digitaliseringen ger nya möjligheter.

Jag vill tacka riksdagen som anordnar detta seminarium. Riksdagen är en central aktör, eftersom ni här sätter ramarna för allas vårt arbete. Ni har lagstiftningsmakten. Ni beslutar om statsbudgeten. Vi i delegationen anser att det här arbetet måste bedrivas mycket långsiktigt och att en övergripande inriktning på arbetet bör ske i en bred parlamentarisk enhet, då agendan även kommer att kräva en del svåra och modiga beslut.

Hela samhället måste vara delaktigt. Alla ska vara med, och ingen ska lämnas utanför. Tack för att ni har lyssnat!

Moderator Thomas Frostberg: Tack så mycket, Ingrid! För ungefär ett år sedan lämnade delegationen över sitt förslag till handlingsplan. Sedan dess vet jag att det finns många, bland annat här i salen, från civilsamhälle och näringsliv som har väntat på nästa drag i det här arbetet, nämligen regeringens förslag på handlingsplan för det nationella genomförandet.

Nu har vi de två huvudansvariga statsråden för dessa frågor, Isabella Lövin och Ardalan Shekarabi, i en gemensam presentation, och de ska berätta var vi står i dag.

Statsrådet Isabella Lövin (MP): Tack för introduktionen! Ärade riksdagsledamöter och representanter för stora delar av det svenska samhället! Det känns fantastiskt att se en nästan fullsatt sal här i dag när vi ska prata om de globala målen som för mig och för regeringen väldigt mycket utgör ett hopp för framtiden.

Det är en gemensam agenda som världens alla länder kunde komma överens om 2015 i FN:s generalförsamling efter långa förhandlingar och konsultationer runt om i hela världen i alla världens huvudstäder. Även ett unikt antal privatpersoner, organisationer och andra kom med sina inspel innan man landade i de här 17 utvecklingsmålen – 16 mål och ett särskilt mål för partnerskap, det vill säga hur vi ska ha möjlighet att förverkliga dessa mål. Det är inte bara regeringars ansvar, utan målen är väldigt uttalat ett ansvar för alla nivåer i samhället. Internationella organisationer, nationella regeringar, regionala organisationer och också privata företag och kommuner och städer på alla nivåer måste jobba tillsammans om vi ska ha någon som helst chans att förverkliga den här mycket ambitiösa agendan, och vi har bara tolv år på oss.

Hur har då Sverige tagit sig an den här agendan? Jag tänker redogöra mest för den internationella dimensionen av vårt arbete. Man kan säga, precis som talmannen redan påpekat, att vi från svensk sida har haft en väldigt bra utgångspunkt i och med att vi redan har politiken för global utveckling som beslutades av riksdagen redan 2003. Denna förberedelse har gett Sverige ett väldigt stort försprång i hur vi kan arbeta systematiskt med Agenda 2030. Regeringen har också höjt ambitionerna genom att alla departement har tagit fram sina handlingsplaner för PGU och gjort det i relation också till de nya 2030-målen, och man har identifierat målkonflikter med det uttalade målet för politiken för global utveckling att allt vi gör ska bidra till en rättvis och hållbar global utveckling.

Här finns det alltså i vissa fall målkonflikter som behöver identifieras, och vi har under mandatperioden tagit många initiativ för att bidra till en hållbar global utveckling. Jag kan inte nämna alla, men jag kan nämna ett fåtal. På klimatområdet har vi tagit en ny flygskatt, där det internationella flygets utsläpp i och för sig inte räknas på de svenska utsläppen. Likväl har vi ett ansvar att minska utsläppen även globalt. Det handlar om hållbart företagande, och vi har reviderat den statliga ägarpolicyen för att inkludera att de statliga företagen också ska förhålla sig till och uppfylla internationella riktlinjer, bland annat Parisavtalet men även hela Agenda 2030.

Vi har även tagit specifika internationella initiativ för att påskynda, hjälpa och understödja genomförandet av Agenda 2030. Ett av målen är mål 14, hållbara hav. Där ser vi att utvecklingen i alarmerande snabb takt går åt fel håll, och vi behöver mer internationellt samarbete om vi ska ha möjlighet att göra

någonting snabbt och så effektivt som det går för att vända den enormt negativa trenden i våra hav.

Här på bilden ser ni mig, Fijis premiärminister Frank Bainimarama och FN:s generalsekreterare (se sid 43). Sverige tog tillsammans med Fiji ett initiativ till en stor global FN-konferens om haven, den största konferensen om hav som hittills har ägt rum. Den adresserar alla under- och delmål kring mål 14 och levererade också en lång rad nya partnerskap, nya initiativ och nya åtaganden från världen för att genomföra SDG 14 liksom en rad uppföljningar på SDG 14.

Bland annat kommer Kenya och Portugal att ta stafettpinnen vidare och ordna en ny konferens 2020 så att arbetet fortlöper. Det är som ni säkert vet enormt akut att åtgärda det som sker i våra hav. Om vi inte vänder utvecklingen med plastskräp i haven kommer vi att ha mer plast än fisk i haven 2050. Här behövs alltså en väldigt koncentrerad och förhöjd ambition på det området.

Vi har också tagit ledarskapet inom klimatfinansiering. Sverige är den största givaren per capita till FN:s gröna klimatfond. Vi jobbar också genom biståndet för att stärka utvecklingsländernas möjlighet att ställa om, och vi har statsministerns Global Deal för en social dialog. Vi står alltså bakom en lång rad initiativ, och vissa av dem har vi själva tagit.

SDG 17 om partnerskap kan man säga är genomförandemålet. Regeringen vill med handlingsplanen, som civilministern kommer att redogöra för mer sedan, uppmuntra informella men också formella nätverk och partnerskap – gärna samarbeten mellan svenska aktörer och internationella aktörer men också inom Sverige förstås.

En utgångspunkt för det globala hållbarhetsarbetet är förstås vår nya klimatlag och klimatramverket. Internationellt jobbar vi med flera plattformar under Parisagendan, som The Under2 Coalition, där delstater i USA, till exempel Kalifornien, städer och andra privata aktörer jobbar för att vi ska kunna uppnå klimatmålet enligt Parisavtalet.

I Sverige jobbar vi med Fossilfritt Sverige, som är en plattform för städer, kommuner, företag och andra aktörer att jobba tillsammans för att förverkliga det svenska klimatmålet om nettonollutsläpp 2045. Samverkansprogram där också statliga och andra aktörer och forskning samarbetar med näringslivet är också en sådan plattform. Sida har satt samman Swedish Leadership for Sustainable Development med 26 ledande företag som jobbar tillsammans med Sida och Swedfund för att gynna hållbart företagande och se hur man kan hjälpa utvecklingsländer att bygga upp sina ekonomier med hållbara investeringar. Detta är ett väldigt viktigt partnerskap mellan vår utvecklingsmyndighet och det privata företagandet.

Hur har det svenska arbetet och det internationella arbetet hittills följts upp? Ja, det är genom högnivåforumet för hållbar utveckling som äger rum i New York varje år, HLPF. Förra året presenterade Sverige sin första nationella rapport till FN för hela vårt genomförande, och i år kommer HLPF att fokusera på 5 av de 17 målen: rent vatten, hållbar energi, hållbara städer, hållbar konsumtion och produktion och ekosystem och biologisk mångfald. Då kommer

vi att bidra med goda exempel från de här områdena, och delegationen kommer att ledas av miljöminister Karolina Skog.

Mål 17 är nära knutet till den andra stora konferensen som ägde rum 2017, nämligen utvecklingsfinansieringskonferensen i Addis Abeba. Det handlar alltså om hur vi ska hitta finansiering, medel och resurser för att genomföra hela agendan. Addis Ababa Action Agenda lade ju samman alla de sätt som vi behöver, alltifrån hållbar handel till jämställdhet, skatteintäkter och ansvarsfulla investeringar. Allt detta ingår alltså i Action Agenda. I april i år ägde FN:s årliga forum för utvecklingsfinansiering rum, och statssekreterare Modéer var där och deltog bland annat med ett nätverk av svenska investerare. Det var ett viktigt inspel för HLPF och bidrog också med en exempelsamling om hur man kan jobba med de här frågorna.

Vidare vill jag gärna berätta att Sverige kommer att stå värd för en internationell skattekonferens här i Stockholm den 30–31 maj för att bidra med teknisk kompetens och också fokusera på den viktiga skatteintäktsfrågan. För att ha en långsiktigt hållbar utveckling och finansiering av utvecklingsländernas möjliga väg framåt mot Agenda 2030 behöver man naturligtvis mobilisera sina egna resurser, och det här är en mycket, mycket viktig fråga.

Avslutningsvis, innan jag lämnar över till civilministern, ska jag bara nämna fyra nya strategier som vi tar inom utvecklingssamarbetet för att fokusera på Agenda 2030. Vi har ju redan från början gjort väldigt klart genom policyramverket att vi fokuserar på att jämställdhetsintegrera, miljöintegrera och också freds- och konfliktsäkra allt svenskt bistånd. Det är en utgångspunkt. De här fyra strategierna fokuserar i tur och ordning på de tre benen i hållbar utveckling, en global strategi för klimat, miljö och hav, en strategi för social utveckling, en strategi för ekonomisk utveckling och slutligen en fjärde strategi, som är en särskild strategi för Agenda 2030, om kapacitetsutveckling som kommer att tas senare under våren.

Agenda 2030-strategin kommer att främja partnerskap, horisontellt samarbete och innovativa metoder för att uppnå de globala målen och stärka olika aktörsplattformar och institutioner. De svenska erfarenheterna och kompetenserna i den svenska resursbasen kommer att ha en viktig roll och kommer att kunna tas till vara under den här nya strategin.

Därmed lämnar jag över till Ardalan Shekarabi.

Statsrådet Ardalan Shekarabi (S): Tack så mycket, Isabella! Det känns väldigt roligt att få vara här och se så många i Andrakammarsalen. Det här symboliserar det otroligt starka och breda engagemang som finns i det svenska samhället i Agenda 2030-processen. Vi ser en hållbarhetsrevolution i vårt samhälle. Fler och fler aktörer och människor engagerar sig i omställningsarbetet. Vi har gått från en situation där vi hade väldigt mycket fokus på och framgång kring den ekologiska hållbarheten till att nu också inkludera det sociala perspektivet i hållbarhetsprocesserna. Det är fantastiskt att vi kan få en holistisk

utveckling där alla hållbarhetens olika perspektiv inkluderas i en nationell process där vi har förutsättningar att vara ett av världens bästa länder i implementeringen av Agenda 2030.

I ärlighetens namn: Vi måste ha höga krav på oss själva. Vi är det land i världen som har bäst förutsättningar att nå Agenda 2030. Det är inte vår bedömning, utan detta är något som internationella rankningar visar. Då måste vi också göra vårt yttersta. Att vara bäst i världen förpliktar. Vi måste använda den här processen till att faktiskt ställa om vårt samhälle och nå de mål som världens länder samlats kring.

Statsministern och vice statsministern har varit väldigt tydliga under hela den här processen att vi ska ha en ledande roll. Vi ska inte se den här agendan enbart som en utrikespolitisk agenda, utan den är minst lika relevant för våra inre angelägenheter och för den nationella utvecklingen i vårt land. Vi ska ha en implementeringsprocess som i verkligheten också är holistisk och inkluderar hela det svenska samhället. Denna implementering är inte regeringens implementering och inte heller den offentliga sektorns implementering, utan det är en implementering där det offentliga, det privata och det civila har sina olika roller och behöver samverka.

I en värld där rättsstatens principer ifrågasätts, inte bara i andra kontinenter utan också i vår närhet, där demokratiska självklarheter som har varit framgångssagan för västvärlden sedan andra världskriget nu attackeras på riktigt, är det otroligt viktigt att vi använder plattformen Agenda 2030 för att väcka hopp. Vi ska samla goda krafter i samhället som står upp för de värden som det ges uttryck för i Agenda 2030.

Vi vill inte ha en process där vi lägger implementeringen av Agenda 2030 utanför de ordinarie processerna och strukturerna. När vi presenterar den nationella handlingsplanen kommer det inte att vara massor med nya initiativ som ligger utanför de politikområden som regeringen ansvarar för och som riksdagen dagligen hanterar. Det här måste in i det dagliga arbetet, i det offentliga, i det privata, i det civila.

Den största utmaningen som vi har, mina vänner, är att riva de hinder som finns mellan olika sektorer i vårt samhälle. Då pratar jag inte bara om murarna mellan det offentliga och privata, utan också om murarna inom det offentliga, inom Regeringskansliet, inom den statliga förvaltningen, inom den kommunala förvaltningen. Vi ska se till att vi får det horisontella arbetssätt som vice statsministern talade om.

Med hjälp av Agenda 2030 och delegationens analyser har vi landat i att vi behöver fokusera på ett antal specifika teman där vi har de största utmaningarna i vårt land. Där gjorde Agenda 2030-delegationen ett gediget arbete. Med stöd av de kartläggningar som har gjorts, med hjälp av Statistiska centralbyrån, med hjälp av andra aktörer kunde man identifiera de största utmaningarna och vad man behöver lägga den mesta energin på för att nå målen 2030.

Det togs fram sex olika teman som den nationella handlingsplanen kommer att utgå från. Man kommer att fokusera på åtgärder och behov av koordinering av olika typer av insatser på respektive politikområde. Det rör frågan

om jämlikhet och jämställdhet i samhället. Där vet vi att vi har en del att göra. Vi har varit framgångsrika med den ekologiska omställningen under de senaste decennierna, även om många utmaningar återstår. När det gäller jämlikheten i vårt samhälle kan vi se att man tyvärr kanske har gått bakåt på några områden.

Ska vi kunna bekämpa fattigdomen och skapa ett inkluderande samhälle måste vi fokusera på jämlikheten och förstärka jämställdhetsinsatserna som är så aktuella i dagens Sverige.

Delegationen talade om hållbara städer och behovet av förstärkning av arbetet med en hållbar samhällsplanering. Vi breddar begreppet till ett hållbart samhälle. Detta är minst lika relevanta frågor i svensk glesbygd. Samhällsplaneringen har en helt avgörande roll i arbetet med att ställa om för att få ett mer hållbart samhälle.

Den cirkulära biobaserade ekonomin är naturligtvis en helt central del av alla tre dimensioner i hållbarhetsarbetet. Till skillnad från många andra länder, mina vänner, har vi ett läge där vårt näringsliv – och inte minst de gröna näringarna och industrin – är djupt engagerade i omställningsarbetet. Man ser Agenda 2030 som en naturlig del av sin verksamhet. Vi kommer att fokusera på de frågor som rör omställningen inom ekonomin.

Den fjärde punkten rör ett starkt näringsliv som fokuserar på det hållbara företaget. Där har regeringen under den här mandatperioden vidtagit ett antal åtgärder i partnerskap med näringslivet för att förstärka hållbarhetsarbetet inom vårt näringsliv.

Det femte området som vi kommer att fokusera på är livsmedelskedjan. Där vet vi att det finns en stor potential och fantastiska möjligheter, inte minst för samverkan mellan det offentliga och det privata.

Avslutningsvis kommer det sista fokusområdet att vara innovation och den stärkta kunskapen om hållbarhetsarbetet.

Det här är ingen extraordinärt rolig presentation. Det kommer att handla om myndighetsstyrning, om statistik, om uppföljningsmodeller, regleringsbrev, uppdrag och samverkan med kommunsektorn. Det är så vi förändrar samhället genom de ordinarie strukturerna.

Handlingsplanen för Agenda 2030 kommer att ha fokus på målstyrningen, hur vi med stöd av målstyrningen kan få igång processer i myndigheterna och hos de aktörer som styrs av det offentliga. Vi kommer att med hjälp av Statistiska centralbyrån utveckla uppföljningssystemet så att vi kontinuerligt kan följa utvecklingen i vårt land när det gäller implementeringen.

Just nu jobbar vi med arbetet med hållbarhetsredovisning, hur vi med hjälp av hållbarhetsredovisningen kan följa utvecklingen i den offentliga sektorn. Vi vet att de statliga myndigheterna har valt att engagera sig väldigt mycket i den här processen. Det är ca 90 myndigheter som är djupt engagerade och på olika sätt jobbar med implementeringen av Agenda 2030. Vad jag känner till är vi nog det enda land som har den situationen.

Vi för en bra dialog om den parlamentariska förankringen. Vi träffade i fredags representanter från flera av de riksdagspartier som valde att delta på

mötet. Vi kommer att återkomma till frågan om hur vi ska fortsätta med den framtida processen. Vi kommer att jobba ännu bättre med den parlamentariska förankringen så att hela det politiska systemet är engagerat.

Hälften av Sveriges kommuner och landsting har egna processer för implementering av Agenda 2030. Det är alltså hälften. Målet måste vara att alla ska vara med. Därför kommer vi i handlingsplanen att fokusera på olika typer av frivilliga indikatorer för att kommuner och landsting ska få stöd, detta för att det verkligen ska blir en process som förs lokalt och regionalt, där vi får de största effekterna.

Vi har pratat om partnerskapet med näringslivet och civilsamhället. Det kommer naturligtvis att vara en av de viktigaste delarna i handlingsplanen. Där har vi också de största hindren. Vi jurister har skapat en del problem under de senaste decennierna. Vi har byggt upp murar för partnerskap mellan olika delar av samhället. Dessa murar måste rivas. Idéburet offentligt partnerskap är en viktig fråga om man vill förändra vårt samhälle. Där återstår en hel del att göra.

Folkbildningen, som är väl representerad här, har valt att engagera sig väldigt mycket i Agenda 2030-arbetet. Vi ser ett ännu större behov av att involvera folkbildningen och hela utbildningssystemet i syfte att sprida kunskapen och delaktigheten i implementeringen av Agenda 2030.

Moderator Thomas Frostberg: Ni får tolka det som att det stora intresset för handlingsplanen innebär att vi redan nu kommer att skjuta in några korta frågor från ledamöterna. De vill inte vänta med att höra statsråden. Det har kommit in tre föranmälda frågor. Ledamöterna får hålla dem korta och krispiga, och ni får svara ännu krispigare.

Sofia Arkelsten (M): Det är intressant att höra om den här planen. Riksdagen har också väntat på en sådan. Det är ju inte bara regeringens ansvar att driva Agenda 2030 och hållbarhetsmålen. Den är planerad att antas före sommaren, vilket är snart. Men den kommer att hålla bara fram till valet. Det är bara S och MP som är bundna av den.

Jag undrar hur den parlamentariska förankringen ska skötas. Statsrådet har själv i DN sagt så här: Hur det ska se ut och hur den parlamentariska förankringen ska skötas får vi återkomma till. Vi behöver en stark parlamentarisk förankring.

Det har ju inte hänt. Det finns inte på något sätt en parlamentarisk förankring. Det var trevligt att ses i fredags, men det här är någonting som enbart – och det har lagts ned mycket jobb – är en produkt för S och MP, och det är tråkigt.

Statsrådet Ardalan Shekarabi (S): Jag vill först och främst tacka för frågan. Sedan vill jag påminna om det som jag sa tidigare, att det här ska hanteras inom ramen för våra ordinarie strukturer. Våra ordinarie strukturer säger vad som är regeringens ansvar och vad som är riksdagens ansvar.

Det är klart att vi skulle kunna hitta på nya strukturer vid sidan om de ordinarie strukturerna, men här har vi valt en annan väg. Handlingsplanen, som kommer att beslutas före sommaren, är regeringens handlingsplan. Den kommer att användas i bland annat frågor som rör styrningen av våra myndigheter som lyder under regeringen.

Är det den enda delen av den nationella implementeringen? Nej, riksdagen har ett enormt ansvar, som också nämndes av ordföranden för Agenda 2030-delegationen när det gäller lagstiftningsmakten och budgeten. Vi måste tillbaka till riksdagen och jobba med mycket bredare nationell implementering och parlamentarisk förankring av detta. Därför kommer en del av handlingsplanen att handla om regeringens syn på hur det fortsatta samarbetet med riksdagen ska se ut.

Men jag motsätter mig alla former av försök att bygga upp strukturer vid sidan av de ordinarie strukturerna i den nationella implementeringen. Då blir inte detta en förändring på riktigt. Vi måste använda oss av de befintliga strukturerna som fastslås i vår grundlag och faktiskt se till att det här blir en naturlig del av regeringens arbete och av riksdagens arbete.

Det här är ingen utrikespolitisk fråga. Den innefattar alla politikområden.

Moderator Thomas Frostberg: Med tanke på att SMHI har utlovat värmebölja i helgen, hur definierar regeringen "före sommaren"? Den är ju redan här. Finns det något datum?

Statsrådet Ardalan Shekarabi (S): Vår ambition är att vi ska fatta beslut före midsommarledigheterna, som brukar vara vår definition av sommar.

Kerstin Lundgren (C): Jag kan bara instämma i kravet på förankring i parlamentet. Det är naturligtvis en fråga om hur regeringen presenterar sina tankar för parlamentet och är tydlig med sin bild. Det är klart att om det ska behandlas i utskott måste det vara förslag från regeringen som gör att utskotten behandlar och diskuterar.

Så här långt är det framför allt utrikesutskottet som har sett Agenda 2030. Vi har från vår sida försökt att involvera andra utskott, men övriga utskott har inte sett något motiv att gå in i någon större utsträckning och engagera sig.

Vi väntar naturligtvis på att se agendan. En av frågorna är: Kommer regeringen att söka ett tydligt fokus och så att säga binda samman, så att man ser vilka som är huvudmålen för regeringen i handlingsplanen?

Jag har också en fråga om möjligheter till uppföljning. Så här långt har det varit fokus på allt och därmed nästan inget.

Statsrådet Isabella Lövin (MP): Jag kan säga någonting kort. Som sagt var är det sex områden som Agenda 2030-delegationen har identifierat och som handlingsplanen kommer att fokusera på. Där har vi snävat in hur man kan paketera hela agendan i den svenska handlingsplanen.

Det är inte så att vi ska välja vissa mål och välja bort andra mål. Hela poängen med Agenda 2030 är att hållbarheten i de tre dimensionerna hänger ihop. Vi kan inte bara fokusera på vissa av de här. Då kommer vi aldrig att nå hållbarhet.

Sen har ju regeringen i PGU-skrivelsen tydligt integrerat Agenda 2030-arbetet genom två skrivelser till riksdagen, och vi har haft diskussioner om det i utrikesutskottet.

Målen är satta på global nivå. Sedan får de relatera till svenska mål. I en del fall vill vi gå ännu längre eller snabbare fram. Det handlar också om miljömålen och hur de relaterar till Agenda 2030. Även här ska vi inte på något sätt skriva ned ambitionerna eller släppa någon del, men vi behöver relatera de olika matriserna till varandra.

När det handlar om miljö och klimat, om jämställdhet, om en hållbar värld med fredsbyggande är ju regeringens ambitioner väldigt uttalade och höga.

Kenneth G Forslund (S): Tack för era introduktioner och presentationer!

Som ordförande i utrikesutskottet noterar jag med glädje särskilt det som Ardalan Shekarabi säger, att detta inte är en fråga enbart för utrikesutskottet. Det här är någonting som verkligen berör hela samhället. Det är en så bred ansats att det inte räcker med att politiken i olika delar engagerar sig.

Det här måste bli en folkrörelse. Hur ser ni på det? Hur ska vi sprida arbetet utanför politiska och näringslivets mötesrum för att bli en folkrörelse? Det krävs om det här ska bli verklighet.

Statsrådet Ardalan Shekarabi (S): Att bygga upp partnerskap är den stora utmaningen och en väldigt viktig del av arbetet för Agenda 2030-delegationen framöver. Då är frågan med vilka man ska bygga upp partnerskap, om man ska skapa en folkrörelse kring detta som Agenda 21 var i början av 90-talet. Där är svaret: folkbildningen i hela vårt utbildningssystem, alla de människor som är engagerade i det civila samhället. De måste involveras mycket mer aktivt i implementeringen.

Den fas som Agenda 2030-delegationen har gått in i nu och som kommer att ledas av Ingrid Petersson kommer i väldigt stor utsträckning att handla om exakt detta. Hur ska folkbildning och civilsamhället blir en helt involverad del av samhället i implementeringsprocessen? Hur bygger vi upp partnerskap? Hur river vi ned murarna mellan olika sektorer i samhället? Hur ger vi det civila samhället det erkännande av autonomi som behövs för att vi ska få en seriös implementering som på riktigt omvandlar vårt samhälle?

Känn ingen press, Ingrid, men ...

Moderator Thomas Frostberg: Delegationens mandat löper väl ut i mars? Det låter som att du tänker förlänga det fram till 2030?

Statsrådet Ardalan Shekarabi (S): Det får vi återkomma till.

Moderator Thomas Frostberg: Det var nära ett spontant ja från statsrådet.

Viveka Palm, SCB: Ärade riksdagsledamöter, statsråd och vördade åhörare! Det är förstås oerhört roligt att få vara med här i dag och berätta vad vi på uppföljningssidan gör för någonting. Agendan är bred och täcker olika områden. Det är ofta i detaljerna som man får lite mera kött på benen om vad det är som avses med målen.

Jag är här för att prata om den studie som SCB tillsammans med de andra statistiska myndigheterna har gjort och som är startskottet på den nationella uppföljning som vi gör.

Jag är Sveriges och Nordens medlem i den globala grupp som ger råd till FN-organisationer om hur detta ska följas upp på global nivå. Det är intressant att representera Sverige i den gruppen. Det händer väldigt mycket, och det finns mycket som man kan ta med sig dit. Det finns också mycket insikter bland övriga statistikmyndigheter om hur det ser ut på andra ställen. På många sätt har vi det väl förspänt eftersom vi så länge har varit bra på att följa upp saker och ting. Men det återstår mycket spännande saker att göra.

SCB fick i uppdrag av Regeringskansliet att göra en första baseline för 2015. Avsikten var att kunna visa upp det för den första frivilliga rapporteringen. Utöver det sker det en global rapportering varje år som är på en mycket mer övergripande nivå.

I arbetet på global nivå finns det ett stort antal uppföljningsmått som ännu inte är klara. Det arbetet fortgår. Det är många i Sverige, utöver oss i SCB, som är involverade i det arbetet. Vi är väldigt glada för att vi är många.

Den första rapporten finns på engelska och på svenska. Längst bak i den hittar man den uppföljning på detaljerad nivå som vi har gjort. Om man tycker att det är väldigt abstrakt och vill veta mer kan man titta i den rapporten. Sedan får man kontakta oss och fråga varför. Hur som helst, där finns ändå ett avstamp.

Utöver den första gjorde vi också en ytterligare rapport som jag inte kommer att gå in på så mycket här. Men där framgår det mera vilka myndigheter som är ansvariga för vilka delar och vilka mål. Det står också mer om vilka frågor som vi kommer att behöva titta vidare på.

I den här rapporten försökte vi också att sammanfatta för att man inte skulle behöva gå in på alla detaljer. Vad vi kunde se var Sveriges utmaningar klimatgasutsläppen, hur man ska kunna nå 1,5-gradersmålet, transportsystemet, som är väsentligt ur ekonomisk, miljömässig och social synpunkt.

Vidare var mobbning, våld och hot om våld en väsentlig fråga nationellt. När vi pratar om fredsbyggande är det också en fråga vad vi gör på hemmaplan för att få mindre våld i samhället. Vi har ökade ekonomiska klyftor. Det finns ett behov av att gå vidare och se vilka olika grupper som på olika sätt behöver stöd. Det är någonting som vi inte alls har med i det första väldigt snabba arbetet för att lägga en baseline. Det kommer vi att behöva jobba vidare med. Vi

ska inte bara titta på kön som finns med som en indelningsgrund i detta, utan vi ska vidare och se på andra indelningar.

Miljömålen har vi också jobbat med länge och följt upp. Vi vet att det där finns mycket kvar att göra. De avspeglar sig delvis i agendan, men på ett ganska övergripande sätt. Det är bra att vi har det systemet kvar.

Utöver detta har vi också lyft fram antibiotikaresistens som en väsentlig del av hälsomålet. Det är en av de indikatorer som ännu inte riktigt är definierade, men som handlar om stora systemrisker. Därför tyckte vi att den frågan passar väl in där. Det är någonting som Sverige driver och som också har nämnts i agendan, även om frågan inte hann komma hela vägen fram till en indikator.

Utöver allt detta fick vi också en beställning från det globala samfundet om att förstå hur alla frågorna hänger ihop och hur man kan lösa dem. Det är klart att det är en lärandeprocess som vi alla kommer att behöva hjälpas åt för att ta oss igenom.

Det är 17 mål. För att försöka att hålla dem i huvudet brukar jag tänka att de handlar om fyra olika saker. Det gäller basbehov av olika slag där man tog avstamp redan i millenniemålen. Nu fyller man på med mer och säger att basbehoven är jätteviktiga. Nu behöver vi också veta att vi har en ordentlig uppföljning av vad som händer med ekonomin, med miljön och med samhället i stort.

Tittar man på det här med statistiska glasögon kan man se att vi har en ganska bra uppföljning på global nivå av basbehoven. På den ekonomiska sidan har vi också en hyfsad uppföljning. Det är också någonting som man länge har jobbat med. Men när vi kommer till miljö får vi lita väldigt mycket på de FN-konventioner som finns. Det är inte alltid det finns med som en del i ett statistiskt system.

Samhällsfrågorna om fred, rättvisa, frihet från våld och genomförande följs upp på nationell nivå. Men det är inte helt lätt att göra det globalt så att det blir möjligt att jämföra med andra länder och förstå vad de har gjort som är bra och vad man kan dra nytta av eller vad man kanske kan låta bli att göra, beroende på hur det ser ut.

Som vi har sagt tidigare är detta en väldigt bred agenda. Den är konkretiserad i 169 delmål. Vi har varit tvungna att lägga ut 232 indikatorer för att försöka att täcka detaljerna i delmålen. Det är oftast lättare att säga hållbart jordbruk än vad det är att mäta hållbart jordbruk.

En stor poäng med agendan är att den ger ett gemensamt språk som går utöver vanliga utbildnings- och aktivitetsindelningar. Det märks också att det finns ett bredare intresse och många som känner sig berörda av målen och hur de formuleras.

Eftersom vi är här har det varit en tanke hur detta sedan kommer att avspeglas i riksdagsarbetet. De olika utskotten har funnits länge, och de täcker in olika delar av målen. Men hur det som går på tvärs fungerar hoppas jag att jag ska lära mig mera om i dag.

Tillsammans med Unep har vi från SCB gjort en speciell rapport om mål 12 om hållbar produktion och konsumtion. Där har vi visat upp hur vi gör i

Sverige för att använda miljöräkenskaper för att mäta kopplingen mellan miljö och ekonomi. Det är ett bra exempel på hur man kan gå på tvärs och hur man kan använda statistiken för att svara på frågor som man normalt sett kanske inte ställer inom ett specifikt område.

Under de 20 år som vi har jobbat med det här har vi också fångat upp många frågor som många vill ha svar på. Vi har kunnat dra nytta av utredningar för att ta fram statistik på det området. Det är också väldigt många andra länder som kan göra det. Som en del i kapacitetsutvecklingen har man all basstatistik på plats, men man behöver knyta ihop den så att man kan svara på frågorna.

I mål 12:s nedre delar finns också en fråga om fossilbränslesubventioner. Det här har man gjort mätningar på i enskilda projekt, men det finns inte som en del i statistiken, fast det mycket väl skulle kunna göra det. Det är också en fråga som det är väsentligt att bygga vidare på. Det är ett område där Sverige verkligen kan hjälpa till.

Vad har vi då lärt oss? Jo, vi har lärt oss att det finns mycket kvar att jobba med också för Sverige. Det är väldigt mycket som är utskottsövergripande och som går på tvärs genom olika departement. Ett departement kan äga problemet medan något annat sitter inne med möjligheten att göra någonting åt det.

Vi kan se att samarbete är nödvändigt för att få överblick. Det kräver också mycket mer av ett gemensamt språk än vad vi har i dag.

Jag tror också att forskningen behöver hjälpa till med att sänka trösklarna mellan olika discipliner och identifiera vilka möjligheter som finns att styra fram mot målen.

Ska man välja ut vissa mål eller inte? Inom alla mål finns det nog väsentliga policyfrågor som man behöver hitta svar på.

Vi har alla en roll, och i den rollen får man klura ut vad som är väsentligast och som man inte har tänkt på förut för att kunna lösa dessa problem.

Folk har varit arga för att man inte bara skrivit ut allting. Vi har inte lärt oss det än. Det här är ändå en början på en process. Det är mycket som vi inte vet, och det ska man inte vara ledsen för utan tänka att vi lär oss det nu.

Även för Sverige finns det en rad nya insikter att hämta ur agendan. Jag hoppas att jag ska få veta en del av det från er.

Moderator Thomas Forsberg: Även om civilministern konstaterade att Sverige ligger bäst till gäller det att alltid hålla utkik efter vem som kommer bakifrån och jagar en. Vad kan då vara bättre än att höra hur ni jobbar i Finland? Jag välkomnar Stefan Wallin som är ordförande för den finska riksdagens framtidsutskott.

Stefan Wallin, finska riksdagens framtidsutskott: Ärade statsråd, bästa riksdagskollegor och kära vänner! Tack för möjligheten att komma hit i dag till Sveriges riksdag för att diskutera Agenda 2030. Det gör jag i min egenskap av ordförande för framtidsutskottet, men jag är också medlem i utrikesutskottet.

Här finns en ganska bra länk. Jag ska berätta vilka mått och steg vi har tagit i Finland när det gäller Agenda 2030.

Det är knappt tre år sedan FN fastställde ambitiösa program i Agenda 2030 i akt och mening att slå fast gemensamma mål för att arbeta för en bättre värld för oss alla. I den bästa av världar skulle naturligtvis målen i Agenda 2030 vara så naturliga att vi väl skulle arbeta för dem målmedvetet och systematiskt också utan en separat Agenda 2030. Kanske skulle jag stå här och berätta för er om det finländska arbetet för hållbar utveckling, jämställdhet och globalt ansvar också utan ett Agenda 2030-dokument.

Arbetet för hållbar utveckling är naturligtvis framför allt en generell överlevnadsfråga. Vi måste förbättra den globala välfärden och samtidigt säkra jordens förmåga att upprätthålla liv också i framtiden. Men som tur är har vi en brett fastslagen, officiell kartbok, Agenda 2030, som koordinerat och målmedvetet ska hålla oss på den smala stigen. Uppmuntrande färdkost på stigen får vi nog egentligen av föregångaren FN:s millenniemål som till stora delar lyckades väl tack vare en global överenskommen uppkoppling till både mål och medel.

Även om Agenda 2030 är en global process ska vi komma ihåg att livet alltid är lokalt. Implementeringen på nationell nivå i Finland är på regeringens ansvar. Men den rapporterar under varje valperiod till riksdagen med en separat Agenda 2030-redogörelse om hur arbetet framskrider. I riksdagen är det sedan framtidsutskottet som tar lyra på redogörelsen, som övervakar och som tar ställning till hur processen framskrider men också gör nya åtgärdsförslag. Senast var det visst ett tiotal som vi kom med.

Eftersom regeringen är ansvarig för själva arbetet är den parlamentariska blåslampan hela tiden närvarande. Den blåslampan alstrar vid behov både värme och ljus. Också på ett nordiskt plan kan vi göra mycket tillsammans när det gäller att fungera som ambassadörer för den globala utvecklingen. Vi i Finland, Sverige och i de övriga nordiska länderna är i internationell jämförelse framstående. Det ska vi också erkänna för oss själva. Vare sig det gäller miljö, välfärd eller sociala index är det vanligt att alla eller nästan alla nordiska länder placerar sig väldigt högt i statistiken och kanske till och med på de främsta platserna.

Men det får vara måtta på det självbelåtna solandet i den strålglasen. Faktum är att allting inte står bra till ens här uppe hos oss. Om alla skulle leva som vi gör i Norden skulle det behövas långt mer naturresurser och ett större jordklot. Också de nordiska länderna har därför för sig och tillsammans fått en ganska utmanande hemläxa i Agenda 2030. Det ska vi också vara medvetna om.

Alla länder har sin egen metod att uppfylla hållbarhetsmålen. I Finland är det regeringen som bär ansvaret. Men i praktiken är det Kommissionen för hållbar utveckling som leder det praktiska arbetet. Den är grundad för 25 år sedan, 1993, och har av motsvarande organ veterligen verkat längst i världen. Den leds för tillfället av statsminister Juha Sipilä, och vice ordförande är miljöminister Kimmo Tiilikainen.

Kommissionens bredd och djup vinner naturligtvis på att så gott som hela samhället är representerat i Kommissionen för hållbar utveckling. Där finns förutom representanter för regeringen också företrädare för riksdagen, ministerierna, näringslivet, kommunerna, regionerna, fackförbunden, kyrkan, vetenskapsvärlden, forskningen och civilorganisationerna som är verksamma inom den tredje sektorn.

Den breda basen för arbetet betyder att Kommissionen för hållbar utveckling med fog har kunnat anförtros ansvar för att de globala hållbarhetsmålen integreras i den nationella politiken i praktiken på alla nivåer. Inom den ramen har också civilsamfundet och den privata sektorn samverkat med regeringens implementeringsarbete av Agenda 2030 på en mycket bred front ända från första början.

Det är också viktigt att ha ett generationsperspektiv. Inte heller de unga har glömts bort i arbetet. Det finns ett eget Agenda 2030-forum för unga som är intresserade av hållbar utveckling, eftersom man ansåg att det fanns ett behov av att uttryckligen engagera unga i den nationella planeringen och implementeringen.

Det är faktiskt av de yngre generationerna som vi har lånat detta jordklot, för att travestera det gamla indianordspråket. På det sättet får man fram de ungas perspektiv. Hållbar utveckling ska inte vara begränsat till en viss generation. Det är de kommande generationerna som egentligen berörs allra mest av de beslut som vår generation fattar eller låter bli att fatta.

När Agenda 2030 trädde i kraft 2015 gjorde Finland en egen gap-analys för att utreda i vilken situation vi egentligen befann oss i relation till Agenda 2030-målen. Analysen gav vid handen, föga överraskande, att vi måste arbeta hårt med att motarbeta klimatförändringen, stärka ekonomin och stärka sysselsättningen. Våra främsta styrkor var däremot utbildningen och vår stabila demokrati.

Utgående från analysen utarbetades ett nationellt implementeringsprogram som blev färdig för drygt ett år sedan i februari 2017. Här hittar vi mål såsom främjande av kolneutralitet, resursvisdom, upprätthållande av hög nivå när det gäller social jämställdhet och jämlikhet och över huvud taget en hög kunskapsnivå i det finländska samhället.

För att använda våra resurser så förnuftigt som möjligt och minska vårt kolavtryck går vi nu in för att ytterligare effektivisera användningen av energi, resurser och material och öka andelen förnybara energiformer på ett hållbart sätt.

I Finland ska vi kunna producera sådana produkter, tjänster och innovationer som inte inverkar negativt på klimatet. Till det hör förstas att främja exporten på de globala marknaderna av den här typen av miljösmarta produkter och affärsmodeller. Allt detta kommer naturligtvis att ske i en tilltagande global konkurrens där en del av konkurrenterna i ärlighetens namn också finns i våra nordiska grannländer.

För att Finland ska kunna kännetecknas av likvärdighet, jämställdhet, jämlikhet och kunnande måste vi också kunna förebygga arbetslöshet, marginalisering, differentiering och utslagning. Vi bör också här fortsätta att vårda och värna om den högklassiga utbildningen. Det gäller hela skalan från dagis till doktor.

Här kan jag kanske i egenskap av oppositionspolitiker inte annat än att å tjänstens vägnar konstatera att den nuvarande regeringens massiva nedskärningar i utbildning och forskning som fortgått ända sedan 2015 är rena rama giftet med tanke på möjligheterna att uppnå dessa mål och med tanke på behoven.

Vi måste också främja jämlikhet och likvärdighet. Alla måste få samma möjligheter att klara sig, behandlas likvärdigt och ha tillgång till samhällets tjänster på samma villkor. Den gamla visdomen att ett samhälles civilisationsgrad mycket långt mäts utgående från dess förmåga att ta hand om de svagaste i samhället är alltid bra att hålla i minne.

Det finns för Kommissionen för hållbar utveckling ett uppdrag att ta fram konkreta verktyg för att olika aktörer ska kunna delta i arbetet med att bygga upp detta hållbarare samhälle. Ett åtagande innebär ett offentligt löfte om att ändra verksamheten så att den främjar ett uppnående av målen för hållbar utveckling inom det område som man så att säga är verksam inom.

Ett åtagande kan alltså inte vara ett tomt löfte. Det måste innehålla konkreta problemområden och konkreta åtgärder som ska vidtas för att kunna godkännas. Ett konkret åtagande bör ha en tidsplan, måste utföras inom ett till ett och ett halvt år och åtgärderna ska vara klart mätbara. Det handlar inte bara om bnp. Det finns också många andra mätare som mäter mer immateriella ting och som också är mycket viktiga i sammanhanget.

Åtgärdssystemet har visat sig vara ett effektivt sätt att nå ut till en bred publik. Det är ungefär 800 åtaganden som finns registrerade på den webbportal som finns för ändamålet.

Framtidsutskottet och riksdagen har ålagt regeringen tio olika direktiv inom ramarna för hållbar utveckling. Det gäller bland annat att utveckla och ta i bruk välfärdsindikatorer, just de immateriella mätarna, för uppföljningen, att få till stånd ett brett samhälleligt åtagande och inkludera intressegrupper i arbetet och också profilera Finland globalt och internationellt som ett framgångsland när det gäller Agenda 2030-målen där vi anser att vi har lyckats väl.

Det handlar förstås om att sprida best practice. Vissa saker har man lyckats bättre med än andra. I november öppnades webbportalen med flera olika välfärdsindikatorer där alla intresserade, gemene man och kvinna, kan kolla upp vad indikatorerna pekar på och i vilken riktning de pekar.

Uppföljningssystemet skapar egentligen en helhetsbild av hur läget för hållbar utveckling hela tiden i realtid ser ut i Finland och vilka förändringar som sker och har skett. Uppnående av de nationella målen för hållbar utveckling följs upp med hjälp av tio uppföljningskorgar med olika delområden av det som utgör hållbar utveckling.

Varje korg omfattar i sin tur fyra eller fem indikatorer som ett expertnätverk har valt. Indikatorerna uppdateras varje år. Till exempel är uppföljningskorgen för natur och miljö lika med indikatorer för naturens mångfald, vattendragens välmående, luftkvalitet och miljöskydd.

I webbplatsen florerar en förhållandevis saklig diskussion. Man kan inte säga samma sak om alla webbforum. Där görs inlägg i kommentarsfältet som visserligen kräver lite moderering, men sammantaget är diskussionen på förhållandevis hygglig nivå.

Sedan några ord när det gäller pengar och Agenda 2030. Då talar vi om statsbudgeten. Under början av det här året har det tagits tydliga steg i Finansdepartementet och egentligen hela regeringen i fråga om hållbar utveckling och budgetplanering. Den finska statsbudgeten för 2019 som presenteras i september kommer att kopplas till handlingsplanen för Agenda 2030 uttryckligen och uttalat.

Alla förvaltningsområden ska i sina egna budgetmotiveringar berätta hur de kommer att jobba för 2030-målen. Överlag ska det i budgeten skrivas en hel del om hållbar utveckling, och i den allmänna motiveringen till budgetboken ska det finnas en analys av de anslag som används till stöd för regeringens uttalade fokusområden för Agenda 2030, till exempel ett koldioxidsmart och resurssmart Finland. Alla bäckar små är framsteg när det gäller att skapa en politisk koherens i Agenda 2030-arbetet.

Bästa vänner, Agenda 2030 är inget sprinterlopp utan långdistans. Det viktigaste är inte hur snabbt vi lyckas avklara alla delmål utan hur vi jobbar konsekvent och långsiktigt för att säkerställa att slutmålen uppnås 2030 och att världen då ser ut som vi föreställde oss när Agenda 2030-målen antogs för knappt tre år sedan.

Här har naturligtvis den nordiska gemenskapen, den nordiska värdegemenskapen och det samarbete som vi har sysslat med ända sedan 90-talet när det gäller till exempel biståndsfrågor och miljöfrågor en viktig roll. Norden är också i det här sammanhanget någonting att tro på och hoppas på.

Vi har, bästa vänner, bara ett enda jordklot, en planet och ett hem. Det finns ingen reservplan, och det finns heller ingen reservplanet. Alla som sitter i den här salen har också en viktig roll när det gäller att säkerställa att också våra barn har ett jordklot, en planet och ett hem som de förtjänar.

Moderator Thomas Frostberg: Tack så mycket, Stefan. Sista föredragshållare före pausen är John Holmberg, professor på Chalmers. Jag hörde i statsrådets presentation om högnivåforumet i New York där regeringar kommer och rapporterar. John var med i delegationen ett av åren, så du har lite inside där och har jobbat mot en del FN-organ. Du har dessutom som forskare jobbat i 25 års tid med omställningsprocesser i olika delar av samhället. Du har många olika strängar på lyran. Varsågod.

John Holmberg, Chalmers: Hjärtligt tack för att jag har fått möjlighet att ge min bild av hur man kan göra arbetet. Det är som jag ser det väldigt mycket en hur-fråga.

Som jag ser det kan Agenda 2030-arbetet huvudsakligen ske genom två logiker. Den ena logiken handlar om att det vi normalt gör behöver utvecklas i riktning mot de 17 hållbarhetsmålen. Sedan är det en annan logik. Det är att vi behöver finna nya sätt att arbeta ihop för att jobba mot de globala utmaningarna.

Det vi normalt gör kan få sitt stöd i de 17 hållbarhetsmålen och de 169 delmålen. Man får bara vara vaksam på att det inte blir en checklista utan att de hänger ihop. Där finns ett väldigt bra stöd för utvecklingen. När det gäller det nya vi måste göra ihop kanske man får sitt största stöd framför allt i texterna om Agenda 2030. Jag kommer att återkomma till det, men jag fördjupar mig först lite grann i de två logikerna.

Den pågående verksamheten och det vi normalt gör kan vi kalla för charterresan. Det nya vi måste göra ihop för att ta oss an de globala utmaningarna in i det okända kan vi kalla för expeditionen eller äventyret.

Tittar vi på charterresan, eller det vi normalt gör, är rådande rutiner, strukturer, budgetramar med mera ett väldigt gott stöd för verksamheten. Vi fixar till verksamheten så gott det går. Men för det nya vi måste göra kanske rådande rutiner, strukturer och budgetramar hindrar det vi ska göra. Vi måste tänka bortom rådande system.

Mycket handlar i dag om mål, styrning och kontroll. Att mäta och följa upp är jätteviktigt när det gäller att se till att vi har rätt kurs på den rådande verksamheten. När vi ska ta oss an det nya tillsammans kan det vara vägledande principer som ger tillit till dem som ska göra det och skapa rum för förändringen.

Det handlar om att experimentera; att tillåta sig att göra misstag, reflektera och lära är principerna för det arbetet. I den pågående verksamheten är organisationen i centrum. Det handlar om att besluta, att lösa problem och att implementera lösningar. I det nya handlar det om att sätta frågan i centrum, bjuda in rätt aktörer runt den frågan, medskapa, utforska och kanske snarare facilitera processen än besluta i den. I stället för att lösa problem handlar det kanske om att skapa en önskad framtid.

Det handlar inte om att göra det ena i stället för det andra utan att få det att lira ihop. För att experimenterandet och laborerandet ska få fäste i ordinarie verksamhet måste man förbereda för det med att ha avancerade målsättningar i den verksamheten. Laborationerna får inte heller ske isolerade i satelliter. De måste respektera beslutsgångar, kopplas samman och bjuda med personer från den pågående verksamheten.

Det finns tre nyckelord i agendan. Det första är transformation. Det räcker inte att marginellt förändra system, utan det finns en allt större insikt om att de i grunden behöver ställas om. Det är en väldigt stor skillnad på att minska utsläppen av koldioxid i transportsystemen med 10–20 procent eller minska

80–90 procent. Det är ett helt nytt transportsystem. Det är samma med välfärdssystem och många andra system. Det är transformation det handlar om. Något gammalt ska bort, och något nytt ska in.

Det andra är integration. Här finns det två faktorer. Det ena är att vi måste integrera perspektiven. Vi kan inte först titta på klimatfrågan och sedan ta hänsyn till sociala frågor, utan det måste göras integrerat ihop från början. Därmed måste vi kunna jobba ihop integrerat. Ingen av oss kan göra det själv.

Det tredje är universalitet. Det innebär att alla lokala lösningar måste vara globalt möjliga, eller: leaving no one behind, som man säger i Agenda 2030-texterna.

Det innebär att det finns tre rum man kan arbeta inom. Det är mänsklighetens rum. Det handlar om: Hur ska vi kunna leva ihop på den här planeten? Men det handlar också om att skapa de nya rummen för medskapande. Hur får vi till rum? Vem ställer frågorna? Vem bjuder in? Vem faciliterar? Vem resursätter de nya arbeten som behövs i laborationerna in i framtiden?

Sedan gäller det individen. Vi måste inse att varje stor förändring börjar med insikten att vi själva är en del av förändringen.

Om vi tar transformation handlar det om att ersätta ett gammalt system. Det är vi vana vid. Vi har gjort det tidigare. Det tog ungefär 15 år att ersätta alla hästar i våra stora städer med bilar vid förrföra sekelskiftet. Nu är väldigt många tekniker och lösningar på väg in. Det gäller solceller, elbilar men också sociala investeringssystem som är på väg in med väldigt hög fart som en förändringskraft i samhället.

Det man dock måste vara medveten om är att mycket av det vi har sitter fast i sociotekniska system. Tar vi transportsystemet är det rådande teknik, förbränningsmotorn, infrastruktur vid tankstationer, marknad, lager, policy, kultur, normer och kunskap. Det är inte lätt för en dieselingenjör som har varit världsbäst på dieselmotorer att applådera elmotorn i en Volvo. Kunskap är också en tröghet i systemet. Man måste vara medveten om det när man ska jobba med de här frågorna.

Det handlar om att ersätta ett gammalt system och få ett nytt att växa fram, och det behövs laborerande. Därmed behövs också en ganska god idé om vad vi menar med en hållbar framtid så att vi stannar i frågan: Vart är det vi ska åka i det här äventyret?

Det finns en metodik som fungerar. Det är backcasting. Det innebär att man börjar med frågan: Vad är det för krav man bör ställa om en hållbar framtid ur alla dimensioner av hållbarhet? När man väl har stannat i den frågan tillräckligt länge är det dags att titta på dagens system. Annars är det en väldigt stor tendens att vi alla rusar på för att hitta en lösning.

Utmaningen är att stanna i frågan tillräckligt länge för att sedan ha det med sig när man tittar på dagens system. Då kan man nämligen upptäcka gapet mellan var vi är och var vi önskar att vi vore. Det är i det gapet vi ska leta innovation, hitta hävstångspunkter och akupunkturinsatser som med liten insats ger en stor effekt för att överbrygga gapet. Det gäller att ur alla perspektiven titta på: Vad är det som låser systemet?

När man väl har hittat insatspunkterna är nästa fråga: Hur kan vi ta oss an dem? Vilka måste vara med på resan för att vi ska kunna förverkliga insatserna?

Integration handlar om att vi har byggt system allt fastare i samhället för att dela upp problem i fasta delar och lösa delar. Vi har delat upp det i silor för att lösa det i olika avdelningar och i olika strukturer som är skilda från varandra. Nu gäller det att bygga världen hel igen, och då krävs samverkan.

Ska vi samverka för att lösa riktigt komplexa utmaningar måste vi också tillåta misstag. Vi måste våga göra fel. För att våga göra fel måste det finnas tillit i systemet. Tillit byggs av att man vill försöka förstå varandra. Det är inte så att man måste hålla med varandra. Men man måste vilja försöka förstå och respektera andra perspektiv.

Lyckas man med det blir det en kraft för samverkan som blir förstärkande med tiden. Om man misslyckas med det och inte vill förstå varandra blir det missförstånd, brist på tydlighet och separation. Blir det separation görs samma sak på flera ställen. Det blir en redundans. Det driver kostnader, och det blir mindre resurser. Därmed blir det intern konkurrens och rädsla inom organisationer och mellan organisationer. Det separerar.

Det är väldigt vanligt att man ser de exemplen. Väldigt mycket av Agenda 2030-arbete som jag ser det handlar om att få den första cirkeln att fungera som jag just talat om.

Sedan har vi självledarskap. Det handlar om att verklig förändring startar med en insikt om att vi är en del av de system vi försöker förändra. Vi beskriver inte världen vi ser. Vi ser världen vi beskriver.

Frågor som man kan ställa sig är:

- Är dina grundvärderingar tydliga för dig själv? Det visade sig vara väldigt viktigt i förändringsprocesser att man förstår vilka värderingar man själv har.
- Är du beredd att utmana dina antaganden?
- Är du beredd att verkligen vilja förstå andra?
- Är du beredd att släppa förutbestämda mål och planer och se vad som verkligen behövs och är möjligt?

Sammanfattningsvis: Börja i den önskvärda framtiden. Stanna i frågan. Förstå att vi sitter fast i de system som behöver förändras. Skapa rum och utrymme för förändring. Alla viktiga perspektiv ska vara med från start. Frågan i centrum, sedan ta vara på varandras styrkor, och bjud in den obekväma nej-rösten i samtalet. Försök inte att stänga den ute. Den kommer upp senare ändå. Insikt om att vi är en del av förändringen. Öppenhet skapar tillit. Var tydlig med dina värderingar. Perspektivmedvetenhet.

Det är i det lokala man finner komplexiteten och transmittorsubstansen. Det är där alla perspektiven möts. Det blir naturligt i det lokala. Det nationella måste vara närvarande i de lokala experimenten och förstå vad som händer där så att man kan stödja det och åtminstone inte hindra den utveckling som man ser blir nödvändig.

Det finns många sådana exempel i Malmö och i lilla kommunen Ale i Västsverige där man nu gör ett nydanande arbete med Agenda 2030 och demokrati.

Det motto vi har på Chalmers labb är: Think big, start small, act now and learn fast. Eller som Karin Boye hade sagt: "Bryt upp, bryt upp! Den nya dagen gryr. Oändligt är vårt stora äventyr."

Moderator Thomas Frostberg: Tack så mycket, John. Vi tar nu en paus.

Moderator Thomas Frostberg: Varmt välkomna tillbaka till andra halvlek! Nu ska vi ta oss igenom några lite mer tematiska pass och gå in på konkreta exempel. Vi kommer att ha blixtsnabba presentationer kring områdena som rör hållbara städer och samhällen, cirkulär ekonomi, svensk miljö- och energiteknik respektive ett jämställt och inkluderande samhälle. Upplägget är i korthet att det kommer att vara två personer i varje pass – en som målar den lite bredare bilden vad gäller de stora frågorna inom respektive område och en som djupdyker lite kort i konkreta exempel på hur det jobbas med frågorna i olika sammanhang.

Vi ska börja med Hållbara städer och samhällen och Monica von Schmalensee, som är ordförande för Rådet för hållbara städer. Hon ska ge oss en liten dragning om de övergripande perspektiven.

Monica von Schmalensee, Rådet för hållbara städer: Kära ministrar, ledamöter och mina damer och herrar! Jag är väldigt glad att jag får vara här i dag och tala om det som jag brinner mycket för, nämligen hållbara städer och samhällen. Det handlar i synnerhet om Agenda 2030, som för oss har fungerat som en navigator både på White arkitektkontor, som jag kommer ifrån, och i vårt arbete i Rådet för hållbara städer.

När utredningen om gestaltad livsmiljö startade blev vi som arkitekter och planerare väldigt glada eftersom den gamla utredningen behövde formas och den gamla politiken kändes som den behövde dammas av. Jag tycker att utredningen Gestaltad livsmiljö är bra, för den fokuserar på mycket mer än kvantitet. Den fokuserar på människan. För oss är det viktigt – vi som jobbar med frågorna som handlar om hållbara städer och samhällen.

Den nya politiken har, som ni säkert känner till, fördelats på de departement som ni ser på bilden. Det som jag representerar, Rådet för hållbara städer, ligger under Miljödepartementet. Jag tycker att det är intressant att stadsutveckling har lyfts så högt upp på agendan, eftersom det är det som driver utvecklingen framåt. Vi vet att år 2050 kommer sex av tio världsmedborgare att bo i våra städer, och det är i städerna som vi kan göra stor skillnad.

Ett råd utan myndigheter fungerar naturligtvis inte. Till hjälp har vi fått de myndigheter som ni ser uppradade på bilden. Det är myndigheter som har stor möjlighet att påverka men som också sitter på all den kunskap som krävs för att vi ska kunna jobba vidare med de här frågorna, som är så viktiga.

Och varför är just städerna så viktiga? Det har alltid varit viktigt att få bo i städerna, för det är där vi föder vårt hopp. Det är där hoppet finns om kärlek, arbete och bostad. Där kan vi också göra den absolut största skillnaden. Det som är så intressant med den nya arkitekturpolitiken så som den är presenterad och när det gäller vad den vill är just detta att det inte är utseendet som betyder någonting, utan det är innehållet. Det är kontentan, kontexten och platsen där byggnaderna byggs. Det är det som krävs för att vi ska kunna jobba långsiktigt.

En stad blir egentligen inte trivsamt förrän vi hittar en stad där alla människor möts. Det är därför vi i rådet ska främja kvalitet, samverkan och dialog. Vi är ett barnbarn, kan man säga, från Alliansens tid då Delegationen för hållbara städer startade år 2008. Därefter kom plattformen, och nu har vi alltså Rådet för hållbara städer. Det är viktigt att man jobbar kontinuerligt och långsiktigt. Skillnaden nu är att vi tar tag i kommunerna, för det är just i kommunerna som saker och ting händer. Vi som myndigheter och råd ska hjälpa och stötta kommunerna i stället för att jobba emot dem.

Mål 11 är självklart vårt mål – att göra städer och bosättningar inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara. Städer har en stor utveckling. Själv blev jag intresserad av detta redan 2006 på Venedigbiennalen, där Richard Burdett talade om densifikation, alltså den täta staden, och hur vi behöver jobba med mellanrummet. Det vi såg framför oss då var det ni ser på bilden här: hur biltrafiken bland annat har dödat våra städer och trafikseparerat dem när allting egentligen handlar om att vi ska bygga en stad som inkluderar mycket, mycket mer.

Det handlar inte heller bara om bostäder i kvantitet, utan det handlar om vad det är däremellan. Och hur bygger vi våra städer när vi blickar mot framtiden? Som vi har hört här tidigare är stuprörstänkandet någonting som försvårar helhetslösningarna trots att vi är så duktiga på detta.

För vem gör vi då det här? Jo, vi gör det för våra barn, och vi gör det för dem som kommer efter. Vi vet också att vi behöver tänka annorlunda. Vi vet att när vi planerar våra städer finns det en studie som till exempel visar att när det gäller barn som är under sju år leker både flickor och pojkar på lekplatser. Men för barn över sju år är det pojkarna som tar över 80 procent av lekplatserna. Vi behöver ta in flickorna i detta; vi behöver ha ett girls' perspective.

Vi vet också att mellanrummet mellan husen är det viktigaste. Det är våra offentliga platser. Det är en del av vårt svenska arv som vi ska värna. Detta tittar man på utifrån. På bilden här ser ni Londons borgmästare Sadiq Khan, som har en devis just nu som lyder Good growth by design, alltså: Så här ska tillväxten se ut, och det ska ske genom design. Han har valt att välja ut 15 så kallade design advocates. En är från Sverige, och det är jag. Det är jag väldigt stolt över! Han har samma devis, nämligen att jobba inkluderande, tillgängligt och hållbart.

Precis som har sagts i dag är detta det viktigaste vi har att jobba med. Jag visar här en bild av UN Habitats Mahmoud Sherif, som jag träffade för ett tag sedan. Jag tycker att detta är en bild som fastnar på näthinnan och en bild som vi alla behöver tänka på.

Så här är det faktiskt: En liten, liten kompassändring som vi kan göra för att jobba långsiktigt tar oss åt rätt håll. Lite bättre blir mycket, mycket bättre över tid.

Moderator Thomas Frostberg: Då är det dags för Malmö stads representant, Anna Balkfors. Du jobbar som strateg på Malmö stads nya kansli för hållbara städer, och du har också bland annat varit huvudsekreterare för Malmökommissionen.

Anna Balkfors, Malmö stad: Herr talman, Thomas, riksdagsledamöter och åhörare! Tack så jättemycket för förtroendet att få möjlighet att tala om kommunernas roll för att omsätta Agenda 2030 i verkligheten och då särskilt med Malmö stad som exempel!

Malmö har precis som många andra kommuner i Sverige jobbat länge med hållbar utveckling. Från 90-talet har vi gjort det med starkt fokus på miljöfrågor med Agenda 21, och senare har vi särskilt jobbat med social hållbarhet utifrån Malmökommissionens slutsatser om vad som behövs för att minska ojämlikhet i hälsa.

Malmö är en global stad med 182 nationaliteter. Det som händer i omvärlden påverkar Malmöborna och vice versa. När FN 2015 presenterade de 17 globala målen skrev Malmö som första stad i Sverige på en deklaration om städens commitment för att omsätta Agenda 2030 lokalt.

Och hur gör vi då? Jag tänkte ge några konkreta exempel. För det första handlar det om att få in Agenda 2030 i kommunens styrsystem. FN:s globala mål kommer att integreras i kommunfullmäktigemålen, och stadens budget blir då kommunens lokala Agenda 2030-plan. En konkret förändring är en ny finans- och hållbarhetsberedning som leds av kommunstyrelsens ordförande. Hållbar utveckling är målet, och den ekonomiska politiken är medlen.

Det handlar också om att lösa flera samhällsutmaningar samtidigt – både miljömässiga, sociala och ekonomiska. Ett konkret exempel, där detta verkligen omsätts i praktiken, är just i stadsutvecklingsprocesser. Malmö är en av Sveriges snabbast växande städer med stort behov av bostäder, förskolor, skolor och infrastruktursatsningar. Flera av dessa stadsutvecklingsprocesser handlar nu inte bara om att bygga bostäder utan om andra mål – om sociala och ekonomiska livsvillkor. Amiralstaden, Sofielund och Lindängen är några man kan nämna.

Det handlar alltså inte bara om mål 11, utan här handlar det om 13 av de 17 globala målen samtidigt. För det krävs mod, innovation, tillit och partnerskap men också nya finansieringsmodeller och nya metoder för att med de resurser vi har både minska klimatpåverkan och nå sociala mål samtidigt. Då använder vi i staden just Agenda 2030 som utgångspunkt i de partnerskap som riggas mellan näringsliv, idéburen sektor, akademi och medborgare.

Agenda 2030 berör alla stadens 24 000 medarbetare: forskolläraren, socialsekreteraren och planarkitekten. Därför arbetar vi med att öka kunskap och

tillitsstyrning för medvetna beslut på alla nivåer. I Malmö tas också många initiativ av andra som medborgare, akademi, näringsliv och idéburen sektor. Det handlar för staden om tillit och om att vara med och skapa förutsättningar för och att bejaka de initiativ som tas. Ett exempel är en förening, Marint kunskapscenter, som når 4 500 barn och ungdomar varje år med kunskap om mål 14 om hav och marina resurser.

Jag gör absolut inte anspråk på att tala för alla kommuner eftersom vi alla har olika förutsättningar. Men det alla har gemensamt är att man har rådighet över mycket som kan påverka de globala målen. Livet är alltid lokalt, som Stefan Wallin sa här tidigare i dag. Därför är det positivt att den lokala nivån nu också finns representerad i Agenda 2030-delegationen och att den nationella politiken kan ge förutsättningar för städer att växla upp sitt hållbarhetsarbete.

En viktig förutsättning för en kommun är att ha kunskap om hur man ligger till i förhållande till de globala målen. Det var det som Viveka Palm från SCB tryckte på i sitt anförande. Här vore det värdefullt med ett uppföljningssystem som hänger ihop både nationellt och lokalt med användbara indikatorer som kan inspirera till att växla upp arbetet både lokalt och nationellt.

Avslutningsvis: På bilden här bakom mig finns en berättelse om en hållbar stad och ett hållbart samhälle 2030. Det är om tolv år; det är ganska snart. Viktigast är kanske det som står på sista raden om partnerskap. Det gäller både lokalt, att samverka med idéburen sektor, akademi, civilsamhälle och näringsliv, men också partnerskap mellan den lokala, den nationella och den globala nivån.

Moderator Thomas Frostberg: Tack så mycket, Anna! Vi ska snart gå över till frågor om den cirkulära ekonomin. Då är det Ola Alterå, som är kanslichef på Klimatpolitiska rådet som ska tala. Han ligger också bakom en SOU om just frågor kring cirkulär ekonomi.

Ola Alterå, Klimatpolitiska rådet: Riksdagsledamöter och vänner! 12 av de 17 målen på hela världens att-göra-lista till 2030 är direkt beroende av hur människan hanterar jordens naturresurser.

När vi pratar om detta är vi oftast väldigt upptagna av klimatet, och det med rätta. Men egentligen skulle man kunna se klimatförändringarna bara som det tydliga exemplet på att vår linjära resurshantering inte är hållbar. Vi tar upp kol och olja från marken, vi förbränner den för att driva hela den globala ekonomin och så släpper vi ut kolet som ett slags avfall i atmosfären. Så har vi lyckats rubba hela jordklotets balans. Kanske är det allra tydligast vid Grönlandskusten. Bilden ni ser visar hur det såg ut för ett par år sedan.

Problemet är alltså inte i första hand att resurser tar slut i fysisk mening och inte heller att vi alla kommer att leva på ett stort sopberg. Problemet är snarare att resurserna och materialen sprider sig och blandas. Det ekonomiska värdet liksom rinner mellan våra fingrar, och i sämsta fall hamnar det i ekosystemen

som miljögifter för människan och naturen. Det som först hotar att ta slut är jordens gröna produktion – själva basen för varje möjlig framtidsagenda för människan.

I den cirkulära ekonomin hanterar vi resurser mycket smartare. I princip uppstår inget avfall, utan vi behåller material i samhällets kretslopp på olika sätt, eller så kan vi återföra det hållbart till naturens kretslopp. På bildens vänstra sida visas de biobaserade materialen – det vi ibland talar om som bioekonomi. Inte minst i ett skogsland som Sverige är det en väsentlig del i den cirkulära ekonomin.

Verktygslådan är stor och spännande. Det handlar om nya affärsmodeller för delning och tjänsteutveckling och att nyttja det befintliga kapitalet i samhället mycket smartare. Det handlar om industridesign för moduler, återtillverkning och så vidare. Företagen går från att tänka värdekedja till värdecykel, och vi blir användare snarare än konsumenter. Det här är ingen sektor, och det är inte begränsat till något slags återvinningsbransch, som man ibland pratar om. Det handlar om breda och djupgående förändringar i samhällets resursflöden. Det är mycket mer jämförbart med digitaliseringen än med någon avfallsförebyggande strategi från Naturvårdsverket. Detta är dessutom nära släkt med digitaliseringen. Det tränger djupt in i stora samhällsförändringar och innebär möjliga stora vinster för världsekonomin.

Cirkulär ekonomi är egentligen inte någon ny idé. Ännu mindre har den någon tydlig vetenskaplig definition. Men för mig är den en ganska bra metafor för en ekonomi som åtminstone har förutsättningar att fungera inom planetens bärkraft eller de systemvillkor för hållbarhet som John Holmberg är en av fäderna till.

För övrigt, om jag vore i riksdag och regering skulle detta vara en självklar analytisk bas för Sveriges Agenda 2030-samarbete – det smartaste på planeten, utvecklat i Göteborg.

Detta med cirkulär ekonomi driver också ett stort engagemang och mycket aktivitet just nu, från OECD-högkvarteret i Paris till Myrorna i Partille. Globala företag som H&M och Ikea har häpnadsväckande radikala visioner som man just har format, om 100 procent cirkulära resursflöden, för det är avgörande för deras framtid och deras affärer. Branscher som skogs- och järnindustrin jobbar på branschnivå. Kommuner och regioner tar initiativ runt om i Sverige.

Jag tror att riksdagen och regeringen kan utnyttja detta mycket bättre, inte som ett nytt stuprörsinitiativ utan som en integration, som John talade om, som en del av Agenda 2030. Redan för 25 år sedan beslutade det här parlamentet om principer för kretsloppsanpassad samhällsutveckling. Sverige ligger med traditionella mått mätt långt framme när det gäller minskade miljöutsläpp och bra avfallshantering. Men jag skulle säga att det i dag är andra länder i Europa och Asien, bland dem Finland, som leder utvecklingen av strategier, där näringsliv, stat, politik, regioner och kommuner utvecklar mål och strategier för cirkulär ekonomi.

En nationell svensk samverkan skulle kunna vara en motor för den miljökopplade delen av Agenda 2030. Vi skulle också kunna stärka de sociala dimensionerna med hållbara, människovänliga städer och med ökat förädlingsvärde på landsbygden, massor av nya, meningsskapande tjänstejobb och självklart den ekonomiska dimensionen. Det handlar om Sveriges konkurrenskraft och om världens framtid. Det handlar om vår förmåga att förnya oss som samhälle och skapa en positiv samhällsvision och förmå leverera de resurseffektiva lösningar som världen oundvikligen kommer att fråga efter.

Anna Ponzio, Jernkontoret: Kära ministrar! Ledamöter! Damer och herrar! Stål är till 100 procent återvinningsbart. Det stål som sitter i mina örhängen kanske har suttit i bildörrar, cyklar eller konservburkar. Till höger på bilden ser ni ett slags grundrecept på stål. Det är mest järn, lite kol och lite andra legeringsämnen, och sedan blandar man dem på olika sätt och får olika fantastiska egenskaper. Atomerna förstörs inte utan snurrar runt i kretsloppet.

Till vänster på bilden ser ni däremot en liten pil in, som kommer från malm-baserad tillverkning. Det fina med stål och att atomerna snurrar runt på det här sättet är att man faktiskt kan återvinna sämre stål som bättre stål, beroende på vilken blandning man använder.

Varför behöver vi då fortfarande malmbaserad produktion? På den här bilden ser ni andelarna malm- respektive skrotbaserat, det vill säga hur mycket som kommer från återvunnet skrot och hur mycket som kommer från malm. Fortfarande är väldigt mycket stål uppbundet i vår infrastruktur. Stora delar av världen måste fortfarande bygga upp sin infrastruktur. Vill vi bekämpa fattigdomen måste vi alltså fortfarande föra in nya, friska järnatomer i kretsloppet.

Men någon gång kommer vi förmodligen att kunna sluta kretsloppet. Prognoserna säger att det är efter nästa sekelskifte. Då snurrar atomerna runt inne i vårt stålkretslopp.

Här ser vi stolar. Jag tänkte nu prata lite om hur vi i stålindustrin och tillsammans med andra kan jobba med att bli alltmer cirkulära. Stolarna har ju stålben och en träsis. Det som vi i stålindustrin konstant jobbar med är att utveckla våra material så att de blir bättre, starkare, mer formbara och korrosionsresistenta. Det innebär att stålmaterialiet i stolarna kan göras mindre även om stolen ska kunna tåla samma påfrestningar. Då kanske det går åt mindre energi för att transportera stolarna, vilket såklart är resurseffektivt.

Hela vägen från det att vi smälter ned skrot till att vi böjer och klipper till stolsben måste det vara så resurseffektivt som möjligt, så att vi hela tiden träffar rätt. Mer skrot än man kanske tror snurrar runt i interna kretslopp, inom stålverken och från verkstadsindustrin tillbaka till stålindustrin.

När stolen väl är i användning hoppas vi att den kanske ska återanvändas. Kanske går det att bygga något slags hyr- och tjänstekoncept när det gäller stolar. Men någon gång kan det hända att träsisen ger upp, kanske innan stålet i stolen ger upp. Då vill vi att stolen ska ha en smart design som gör att vi lätt kan skilja stålbenen från träsisen. Stålbenen kanske kan gå till återproduktion, sättas fast på en ny stol och sedan säljas, medan träsisen tas om hand i sitt

kretslopp. Någon gång kommer vi dock att vilja återvinna stålet i stolsbenen, och då vill vi gärna ha precis koll på vilket recept vi kokade ihop stålet med och vad stolsbenen har utsatts för under sitt liv. Här har vi ett stort framtida utvecklingsområde som gäller spårbarhet för materialen.

Det stål vi gör hamnar i en myriad olika produkter. Samtidigt innehåller alla produkter, till exempel en bil, en stor mängd olika material och olika typer av stål, som behöver separeras för att tas till vara på bästa möjliga sätt. Vi tror att digitalisering är den stora möjligheten här. Då handlar det knappast om streckodsmärkning utan snarare om att man ackumulerar information i något slags molntjänst genom alla produktionsled, fram till slutprodukten.

Detta öppnar för nya spännande affärsmöjligheter, nya system, nya kretslopp och nya värdekedjor. Här kan man verkligen hitta intressanta nya områden för konkurrenskraft.

Avslutningsvis vill jag lyfta fram två saker. Det första är att det inte nödvändigtvis är bra att exempelvis stål stannar i användning. Eftersom utvecklingen av material går framåt kan det vara mer resurseffektivt att ta tillbaka gammalt stål och ersätta det med ett nyare, lättare. I en cirkulär ekonomi är det fortfarande fara för att man suboptimerar.

Det andra jag vill trycka på är nästan samma sak, nämligen att det gäller att ha en integrerad syn på målen. När vi jobbar mot exempelvis mål 12 kommer det att påverka de andra målen också. Därför jobbar vi i stålindustrin nu med en Agenda 2030-kompass, där vi ska kunna ta hänsyn till alla målen samtidigt och kunna ta rätt steg vid rätt tillfälle.

Ingrid Ashing, Delegationen mot segregation: Tack för inbjudan! Jag ska tala om ett jämställt och inkluderande samhälle. Jag tänkte börja med att tala om vad det innebär för åtagande för oss som land. Vi vet ju att det är en förutsättning för att skapa en hållbar välfärd.

Det åtagande vi har tagit på oss som land är att säkerställa att välfärden fördelas jämlikt och når alla människor och alla delar av landet. Det är det åtagande som Agenda 2030 innebär för oss i Sverige. Jag kommer att fokusera lite grann på utmaningen.

En av de saker som vi kan se är en utmaning för Sverige är ökade ekonomiska klyftor. Vi ser det som en av de största utmaningarna när det gäller den jämlikt fördelade välfärden. Vi ser att ojämlikheten slår olika hårt mot olika grupper. I Sverige ser vi i dag stor ojämlikhet när det gäller skola, skolresultat, bostad, bostadssegregation liksom på arbetsmarknaden på en mängd olika områden. Vi ser det också när det gäller hälsa, både psykiskt och fysiskt. Vi kan också se faktiska skillnader i medellivslängd när vi tittar på olika grupper i vårt land.

Det är viktigt att bära med sig och förstå att det finns strukturer som bidrar till den segregation som jag beskriver, och det finns strukturer som upprätthåller den. Först när vi kan identifiera dem och kan gripa oss an dem kan vi fördela välfärden jämlikt och upprätthålla vårt åtagande.

Låt mig säga något om effekterna av ojämlikheterna. Jag nämnde skolan. Det har ju varit mycket diskussion om skolans resultat och om vilka förutsättningar man som elev har i skolan i dag. Vi ser att skolsegregationen har ökat. Kunskapen är ojämlikt fördelad i landet. Man har helt olika tillgång till behöriga lärare. Vissa skolor i vissa områden har mycket högre personalomsättning och så vidare. Vi har också en mycket mer heterogen elevsammansättning än tidigare.

Detta är enormt viktigt för oss att adressera när vi talar om det jämställda och inkluderande samhället. Vi vet att om man som barn inte får en bra utbildning har man mycket stora svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Kan man inte etablera sig på arbetsmarknaden har man också mycket svårt att aktivt välja sitt boende. Det påverkar hela ens liv, och det påverkar ens barns liv och kan leda till negativa spiraler över generationer.

Vi har en väldigt positiv arbetsmarknad, vilket är väldigt bra. Det innebär att vi nu har möjlighet att göra satsningar som man inte kan göra i ett annat konjunkturläge. När man tittar på befolkningen och ojämlikhet i välfärd kan man se att det finns utsatta grupper i samhället. Det finns socioekonomiskt utsatta områden där fler människor med lägre förvärvsfrekvens bor. Där bor fler långtidsarbetslösa.

En av de faktorer som framkommer tydligt här är att detta samvarierar med att man har låg utbildningsnivå. Då kommer jag tillbaka till skolan igen. Vi vet att om man inte har fullgjort en gymnasieutbildning har man enormt svårt att komma ut på arbetsmarknaden.

Bostadssegregationen och möjligheten att själv välja sin bostad nämnde jag också. Vi talar mycket om bostadssegregation i dag. Hyresgästföreningen släppte en rapport i går. Man skrev en debattartikel i Svenska Dagbladet där man hävdade att segregationen minskar. Jag delar inte riktigt den uppfattningen, men detta kan man förstås diskutera. Vi ser i alla fall en polarisering i vårt boende. Det finns bostadsbrist och trångboddhet. Detta behöver vi adressera.

Det sista området jag tänkte ta upp är demokratin. För att kunna åstadkomma ett jämställt och inkluderande samhälle krävs att medborgarna har tillit till och förtroende för samhället och dess institutioner. När man inte har det kan man välja en alternativ livsstil, vilket kan leda till kriminalitet, brottslighet och så vidare. Vi måste ta oss an alla dessa frågor samtidigt.

Segregationen är en allt större utmaning i Sverige i dag. Jag vill avsluta med att säga att segregationen påverkar alla men slår olika. Hela samhället måste arbeta tillsammans för att ta sig an detta och motverka de negativa effekterna.

Rosaline Marbinah, LSU – Sveriges Ungdomsorganisationer: Jag vill inleda med ett citat vi har hört förut, från FN:s tidigare generalsekreterare Ban Ki Moon: "Vi är den första generation som kan bekämpa fattigdomen och den sista som kan stoppa klimatförändringarna."

Vår generation har fått ett stort ansvar att bära från tidigare generationer. Vårt mål för den unga generationen är att lämna efter oss en planet som är bättre än den vi fick. För oss är det avgörande att detta citat inte blir retorik utan faktisk politik. För oss är Agenda 2030 den unga generationens ödesfrågor.

För oss är detta inget val, för år 2030 är det för sent. För många av de mål och delmål som i dag finns i agendan är det redan för sent.

Agenda 2030 är ett ramverk för holistisk politik och gemensamt ägarskap. 193 av världens länder enades om vilka utmaningar vi står inför och vilka åtgärder som behövs för vår samexistens med varandra, med system och med natur. Sverige var ett av dessa länder.

Om Sverige ska vara ett ledande land i detta arbete behövs en ambitionshöjning. Precis som med alla målsättningar är det viktigt att skapa en ambitionshöjning genom att definiera hur vi faktiskt kommer att arbeta med målen. Detta innebär en handlingsplan, vilket vi nu har pratat om i mer än ett år.

För oss är det viktigt att i en sådan handlingsplan systematiskt centrera unga i stället för att marginalisera dem och skapa förutsättningar för våra perspektiv – för organiserade barns och ungas perspektiv. De är nödvändiga och ovärderliga i arbetet med att verkställa Agenda 2030.

Vi har att lära av bland annat Finland, som har en Agenda 2030-kommitté där man systematiskt inkluderar unga i arbetet. Det är "leave no one behind" i praktiken. Det arbetet är även igång i samarbetet med den här regeringen.

Handlingsplanen behöver vara förankrad i samverkan och i ett sektorsöverskridande samarbete, för annars kommer vi inte att kunna verkställa målen över huvud taget. Handlingsplanen behöver ha en klar målbild för hur Sverige kommer att se ut år 2030 och också för den impact vi vill ge till världen. Vi behöver också arbeta med måluppfyllelse. Det handlar om hur vi kommer närmare implementering och verkställande av målen, för vi ser att det saknas i dag.

Handlingsplanen behöver ta hänsyn till alla hållbarhetsperspektiv. Man ska inte bara arbeta med ett perspektiv utan med alla tre integrerat med varandra.

Vi ser som sagt att mycket görs, men det är mycket mer som vi behöver göra.

Om några månader har vi val i Sverige. Oberoende av vilken regering det blir behövs det en folkförankring, ett parlamentariskt stöd och ett intresse hos partierna för implementering av Agenda 2030. Det kommer att ta tid, och det behöver riksdagen vara medveten om.

När det gäller exempelvis mål 1, ingen fattigdom, är jag säker på att de olika partierna har olika svar i och med att de har olika ideologi och står för olika ekonomiska system. Man behöver ha en medvetenhet om att det kommer att ta tid och att det behöver göras.

Oberoende av regering måste de unga alltid inkluderas i arbetet. De som kommer att påverkas mest av konsekvenserna är ju vi. Det är mot barn och unga i världen och i Sverige som det kommer att slå hårdast. Det behövs en

kraftsamling och ett gemensamt ägarskap. Ungdomsrörelsen som folkrörelse och gräsrotsrörelse är med. Är ni det?

Moderator Thomas Frostberg: Jag ska nu också hälsa Ulrika Modéer välkommen upp på podiet. Under pausen har Isabella Lövin ändrat skepnad lite grann. Nu har vi i stället hennes statssekreterare här.

Under pausen suckade Ulrika lite över alla frågor om handlingsplan och sa till mig: Det vete sjutton om vi ska ha en handlingsplan – det kanske är bättre att låta bli! Kan du bara kort utveckla vad du menade med det?

Statssekreterare Ulrika Modéer: Att du skvallrade om det! Eftersom vi är på väg att lägga fram en handlingsplan tror jag förstås att det är viktigt att fokusera på detta, precis som många har sagt här. Vi har fått en god grund i det material som delegationen har tagit fram. Det finns ett antal områden där regeringen behöver samla sin politik och också se hur vi kan skapa bättre förutsättningar för alla de aktörer som behöver finnas med i genomförandet.

Vad jag tror är viktigt och som också har sagts av flera här är att man ska se på helheten i politiken. Vi kan titta på den svenska statsbudgeten och se hur den har tagit hänsyn till jämställdhetsperspektiv. Vi har för första gången en jämställdhetsbudget där vi jobbar med indikatorer för detta. Vi har en miljöbilaga och arbetar med alternativa välfärdsåtgärder. På olika sätt ser vi alltså, precis som civilministern sa tidigare, hur vi kan använda ordinarie processer för ett genomförande av Agenda 2030.

Sedan är ju frågan hur man skapar en idéutveckling utifrån ordinarie processer, som ju sas här tidigare av Chalmers. Det var klokt och intressant.

Jag tror att handlingsplanen kan bli ett viktigt instrument, men vi ska inte bara titta på den utan också på helheten i politiken – inte bara när det gäller regeringen utan också alla andra aktörer som måste vara med i genomförandet. Statsbudgeten, handlingsplanen och all annan politik behöver genomsyras av detta.

Moderator Thomas Frostberg: Nu finns det tid för några korta frågor från ledamöterna.

Carina Ohlsson (S): Man kan titta på er i panelen och konstatera att paneler inte brukar se ut så på Europainivå eller globalt. Det brukar inte vara så många kvinnor med på ledande poster. Hur kan Sverige fortsätta upprätthålla jämställdheten i landet och också vara en förebild? Vi ser ju att utvecklingen går i fel riktning på Europainivå och globalt när det gäller jämställdhetsfrågorna?

Rosaline Marbinah, LSU – Sveriges Ungdomsorganisationer: På Europainivå är arbetet allmänt med mänskliga rättigheter en utmaning för Sverige. Jag tror att man behöver lägga fokus på detta och se EU framför allt som en politisk plattform, för EU som institution kan också visa globalt ledarskap. Det gäller

i jämställdhetsfrågan, klimatfrågan och egentligen alla frågor som ligger Sverige varmt om hjärtat.

Jag vill också framhålla att Sverige behöver arbeta med mänskliga rättigheter som princip. Det görs, men man måste fortsätta med det. Det finns andra former av diskriminering, bland annat en åldersmaktsordning och annat.

Fortsatt arbete med mänskliga rättigheter som princip i säkerhetsrådet, EU och internationella organisationer är viktigt, och vi får inte vara ensamma i det arbetet, för det är Sverige i mångt och mycket i dag. Hitta allierade! Det här är frågor som får ett krympande utrymme.

Moderator Thomas Frostberg: Jag har en kort fråga till dig på det temat, Ardalan. Du har lett de två svenska delegationerna till högnivåforumet i New York. Hur har ni jobbat med de här perspektiven där?

Statsrådet Ardalan Shekarabi (S): Det har varit ett av våra prioriterade områden. Tyvärr behövs det. Förra sommaren behövdes det ännu mer än första gången vi var där. Utvecklingen går i många länder bakåt vad gäller jämställdhet, sexuell och reproduktiv hälsa och kvinnors rättigheter generellt. Sverige måste höras ännu tydligare. Vi har valt att lyfta fram de frågorna i våra presentationer och dialoger och också gjort en del insatser bilateralt med några utvecklingsländer för att ge stöd åt de länder som väljer att fokusera på jämställdhetsfrågorna. Det gäller en stor del av Sveriges biståndspolitik också. Det är de väl medvetna om.

Cecilie Tenfjord-Toftby (M): Jag har en fråga till Ardalan Shekarabi som gäller mål 5, om kvinnors och flickors egenmakt. Sverige har i dag ett utbrett problem med hedersrelaterat förtryck och våld. 240 000 unga lever i dag under förtryck. En del av förtrycket mot kvinnor och barn handlar om barnäktenskap, något som vi moderater anser ska vara helt förbjudet i Sverige. I riksdagen har vi drivit igenom ett tillkännagivande till regeringen för att helt förbjuda barnäktenskap, något som regeringspartierna tyvärr röstade nej till – detta trots att det kommer alarmerande rapporter om att barnäktenskap förekommer. Riksåklagaren har påpekat att det finns en lucka i lagen som gör det möjligt att gifta bort barn i vårt Sverige.

Sommarlovet närmar sig. Det är en lycklig tid för de flesta barn, men inte för alla. Inte för de flickor som blir tvungna att växa upp alldeles för fort då deras familjer har bestämt att de ska gifta sig.

Det har nu gått så långt att vi på Facebook kan läsa hur tjejer ger varandra råd om hur de ska kunna rädda sig själva. En sked i trosorna är för många av dessa flickor den enda räddningen ur en situation där de riskerar att föras ut ur landet mot sin vilja. En sked i trosorna stoppar flickan i säkerhetskontrollen på flygplatsen och ger henne en möjlighet att berätta enskilt om vad hon förstår är på väg att hända.

En lagstiftning som tydligt säger att barnäktenskap är förbjudna skulle rädda många flickor undan ett påtvingat äktenskap och låta barn vara barn.

Min konkreta fråga till civilminister Ardalan Shekarabi är: Hur kommer regeringen att arbeta för att implementera riksdagens tillkännagivande om att förbjuda barnäktenskap i Sverige?

Statsrådet Ardalan Shekarabi (S): Jag tackar för frågan. Inger Ashing nämnde något viktigt i sin presentation om att upprätthålla tilliten till de offentliga institutionerna. Det är kanske den största fråga vi har framför oss. Ska vi kunna upprätthålla människors förtroende för de demokratiska institutionerna och tilliten till demokratin i vårt land måste vi ha lite ödmjukare och ärligare inställning till varandra.

Jag är övertygad om att Moderaterna gör allt de kan för att bekämpa kvinnoförtryck. Jag är också övertygad om att moderata riksdagsledamöter vet att regeringen, Socialdemokraterna och alla andra partier i Sveriges riksdag gör allt vi kan för att bekämpa kvinnoförtryck. Vi måste göra det tillsammans.

Blame game är inte svaret på de utmaningar som vi har. Jag vet att riksdagsledamoten känner till att regeringen sedan lång tid tillbaka jobbar med en proposition för att skärpa lagstiftningen mot barnäktenskap. Jag tror inte att vi ska göra de här frågorna till konfliktfrågor. Vi är överens. Alla som är här inne vill få bort barnäktenskap från vårt samhälle. Vi ska ha nolltolerans mot detta. Jag är övertygad om att mer partnerskap mellan partierna och mindre blame game, en större förståelse för att vi alla vill gott är viktigt här. Ibland har vi olika metoder, men vi vill ha ett bättre samhälle. Det gör att vi kan upprätthålla tilliten till de demokratiska institutionerna, och det är i slutändan en förutsättning för en hållbar utveckling.

Statssekreterare Ulrika Modéer: Jag kan som ett kort tillägg berätta att UD har förstärkt sitt konsulära arbete på det här området för att bättre kunna ge stöd och hantera de svåra situationer som flickor och unga hamnar i och som kan uppstå under sommarlov och vid andra tider på året. Vi har förstärkt arbetet på UD med anledning av den här utvecklingen.

Annika Hirvonen Falk (MP): Delvis kan jag hålla med Ardalan Shekarabi om att vi ska samlas i politiken. Just barnäktenskap är väl en sådan fråga där ingen tycker något annat. Däremot tror jag att det är viktigt att man synliggör att det gör skillnad vilket parti man lägger sin röst på i valet även i det här avseendet.

Det var intressant att Stefan Wallin i sitt anförande tog upp nedskärningarna på skolan i Finland. Ett annat område är utvecklingen av kärnkraft. Stefan Wallin nämnde ju detta med förnybar energi. Jag undrar: Hur ser utvecklingen i Finland ut? I Sverige har vi ett mål om 100 procent förnybar energi till 2040 som en stor del av riksdagens partier står bakom. I Finland håller man fortfarande på att bygga detta olycksaliga kärnkraftverk som man inte vet vad det

kommer att kosta eller när det blir klart. Är detta en del av Finlands vision om framtida energisystem, eller vad är på gång?

Stefan Wallin, finska riksdagens framtidsutskott: Det var en bra fråga. Energi-politiken är ju oerhört viktig. Det finns få saker som är så självklara och ga-ranterade som att vi kommer att behöva energi. Frågan är bara hur och kanske var vi producerar den.

I den finländska energipolitiken har vi för drygt tio år sedan bundit upp oss ganska starkt till det som då var EU:s klimat- och miljömål, inklusive en egen agenda som tar sikte på 2050. Den är kopplad också till Agenda 2030. Den är ett slags löfte till oss själva att fortsätta jobba för hållbara energilösningar för hållbar utveckling.

Vi satsar en hel del på förnybar energi, kanske närmast det som man kan utvinna från skogen men som tidigare har gått till spillo, till exempel flis. Men när det gäller den stora bilden är det, precis som du säger, så att vi bygger ut ett kärnkraftverk i Olkiluoto nära Björneborg. Där har tidtabellen sprängts flera gånger. Jag tror att den senaste handlar om att kraftverket torde börja producera inom loppet av tre år. Det borde ha varit i funktion för nästan tio år sedan. Det beror på problem med den franska leverantören Areva.

Sedan ska vi också bygga ett till kraftverk uppe i norra Finland. Där handlar det dessvärre – detta säger jag även om jag själv personligen stöder kärnkraften som energiform – om att det ursprungliga konceptet, där den tyska energijätten Eon skulle ha varit leverantör av reaktorn och också dominant i själva bolaget, ändrats så till vida att Eon dragit sig ur. I stället kom Rosatom in i bilden, och det var naturligtvis en mycket olycklig lösning.

Moderator Thomas Frostberg: Tack så mycket för detta! Klockan tickar, och vi närmar oss avrundningen. Medan förste vice talmannen förbereder sig för att för att komma upp här har jag ett förslag. För att inte diskussionen ska sluta utan fortsätta i den anda som har målats upp av egentligen alla talare uppmanar jag dem som inte har begått misstaget att boka upp sig på någon annan lunch: Ta bänkgrannen med er, gå ut och ät lunch och fortsatt att diskutera hur ni, var och en, kan bidra till att implementeringen av Agenda 2030 sker!

Med dessa ord tackar jag för mig och lämnar över till riksdagen.

Förste vice talman Ewa Thalén Finné (M): Ärade ledamöter, medverkande och mina damer och herrar! Först av allt vill jag be om ursäkt för att jag inte har kunnat vara med riktigt hela dagen eftersom jag fick tjänstgöra som talman i kammaren under en liten stund.

Jag vill tacka för de intressanta anföranden jag ändå har hört. Därutöver har jag haft en eminent bisittare som har gett mig lite tips om vad som har sagts tidigare, när jag inte hade möjlighet att vara med.

En av bitarna när det gäller Agenda 2030 är vikten av att vi kan arbeta över gränser. Vi kan arbeta tillsammans. Om jag reflekterar över riksdagen gäller

det mellan utskotten. Om vi också tar med regeringen gäller det att man kan arbeta över departementsgränser. Det som vi också hörde här är den otroligt viktiga biten om att det offentliga kan jobba ihop med övriga delar av samhället, vare sig det är privata företag, det civila samhället eller – inte att förglömma – alla vi människor när vi kliver ur våra offentliga roller.

Det här med att samverka och jobba tillsammans är vi inte alltid så vana vid. I riksdagen fattar vi tusentals politiska beslut varje år, men det är ändå bara ett fåtal skrivelser och propositioner som från början är riktade till flera eller alla utskott. Detta är någonting man skulle kunna fundera över. Vi lagstiftar, vi antar utgiftsramar för olika områden i budgeten och vi beslutar om en mängd olika mål för vad politiken ska uppnå. Vi försöker ta indikatorer för att se om vi klarar av att följa upp dessa mål. Det är angeläget att se, inte minst i ljuset av Agenda 2030, hur viktigt det är att vårt arbete relaterar just till dessa mål som regering och myndigheter arbetar efter och även de målsättningar som vi har från EU.

Det har varit spännande och inspirerande att ta del av vad som händer i Finland och arbetet där med genomförande av Agenda 2030. Det är inspirerande för oss när vi fortsätter arbetet med genomförande för att säkerställa att 2030-målet blir en angelägenhet för alla utskotts arbete. Ett nordiskt samarbete när det gäller Agenda 2030 är också något som jag ser positivt på. Det känns i grunden som att det skulle vara väldigt naturligt.

Sverige har ett gott utgångsläge för att svara upp mot den höga ambitionsnivå som Agenda 2030 innebär för oss alla. En viktig fråga som har tagits upp och som vi har talat om är det tvärgående perspektivet. Där behöver vi verkligen fundera på hur det kan förstärkas för ett effektivare arbete för hållbar utveckling.

En annan aspekt som jag gärna vill lyfta upp och som jag tycker att man egentligen kan framhäva i vad vi än arbetar med är uppföljning och utvärdering. Det blir lätt så när stora förhandlingar har gått i mål och en viktig deklaration är underskriven att man kan tycka att det är läge att pusta ut. Det känns gärna som att det är många och långa år kvar till 2030. Men det är det inte – det är bara tolv år. Det är tre mandatperioder, och alla vi som är förtroendevalda vet att det faktiskt är en väldigt kort tid.

Därför tycker åtminstone jag att det är lite lovande att höra att vi ligger i framkant i Sverige när det gäller uppföljning av mål för hållbar utveckling. Men vi kan inte luta oss tillbaka, utan vi behöver utveckla arbetet mer. Jag tycker att det som Malmö stad påpekade var intressant: Det krävs också att vi kan utvärdera lokalt och regionalt. Jag hörde att statsrådet Ardalan Shekarabi sa att man jobbar för att i handlingsplanen få fram indikatorer för detta. Jag tror att det är jätteviktigt. På riksnivå fattar vi gärna beslut om lagstiftning, mål och så vidare, men mycket av de förslag och de lagstiftningar vi beslutar om här rör den lokala nivån och samhället i stort. Det är de som har att genomföra det vi säger. Då måste vi också kunna mäta detta.

När stunden sedan är kommen 2030 ska väl vi som minsta tänkbara resultat ha nått en lång bit på väg. Genom långsiktighet och ihärdigt arbete lägger vi

grunden. Och genom, som jag sa här tidigare, uppföljning och utvärdering vet vi förhoppningsvis att vi är på helt rätt väg. Självklart, både utifrån dragningar jag hörde här tidigare och annat, måste alltid mänskliga rättigheter stå i centrum för detta. För mig handlar det självfallet om jämställdhet men också om ungas perspektiv. Det är framtiden. Jag tycker att talesättet att jorden är en plats som vi lånar av våra barn, som man kanske inte hör så ofta längre men som man ofta sa och hörde en gång i tiden, i grunden är väldigt bra.

Det som har kommit upp här lite grann är ordet transformation – att ändra det gamla och ta in nya synsätt. Det är något som vi har gjort ganska många gånger i vårt samhälle. Vi har genomgått stora samhällsförändringar, och vi kan konstatera att genomgripande förändringar behövs för att kommande generationer ska få en hållbar framtid.

Framtidsutskottets ordförande från Finland nämnde att regeringen ansvarar för genomförandet men att riksdagen ska agera som en blåslampa. Det är något som vi här i riksdagen verkligen ska kunna ta med oss. Med uppkavlade ärmarna i riksdagen, självklart hos regeringen och våra myndigheter, kommuner, regioner, landsting och det civila samhället, som vi aldrig får glömma, kommer vi att kunna gå vidare i detta.

Med detta vill jag tacka alla medverkande i dag. Och tack, alla ni som har deltagit både som lyssnare och som frågeställare! Tack för att ni kom!

Bilder från seminariet

Ardalan Shekarabi och Isabella Lövin

PGU & Agenda 2030

Sverige arbetar aktivt med PGU som ett verktyg i genomförandet av Agenda 2030. Tidigt beslut om PGU har gett Sverige försprång i Agenda 2030-arbetet och gjort Sverige till förebild för EU och andra länder.

Regeringens skrivelse 2017/18:146

Politiken för global utveckling i genomförandet av Agenda 2030

Regeringskansliet
Sveriges regering

REGERINGSKANSLIET

3

Mål 14 – från ord till handling

4

SDG 17 om partnerskap

Högnivåforum om hållbar utveckling

Förslag på reformer och arbetssätt till genomförandet av Agenda 2030 i FN:s politiska högnivåforum om hållbar utveckling.

Regeringen avser under 2018 besluta om fyra nya femåriga strategier inom utvecklingssamarbetet som stöder hållbar utveckling.

Nationellt genomförande av Agenda 2030

Utgångspunkter

- Genomförandet innebär en **successiv omställning** och vidareutveckling av Sverige som **modern och hållbar välfärdsstat**.
- **Samhällsomställningen pågår** och engagerar många. En **bred medverkan** i hela samhället är nödvändig.
- Agenda 2030 ger **förändringskraft**, engagerar **nya generationer** och stimulerar till **nya samarbeten och initiativ**.
- Mycket av **den politik som behövs** finns redan **på plats** och kommer att ge **effekter under kommande år**. Men även under kommande mandatperioder behöver arbetet **fortsätta**.
- Handlingsplanen ska redovisa hur regeringens politik **driver omställningen** framåt samt hur arbetet **integreras** i regeringens **ordinarie arbete**.

Sex tvärspektoriella områden som visar på vikten att olika politikområden samspelar

- Ett jämlikt och jämställt samhälle
- Hållbara samhällen
- En samhällsnyttig, cirkulär och biobaserad ekonomi
- Ett starkt näringsliv med hållbart företagande
- Hållbar och hälsosam livsmedelskedja
- Stärkt kunskap och innovation

Innehåll i handlingsplanen

- **Målstyrning** och uppföljning mot **indikatorer, statistiskt uppföljningssystem**
- **Hållbarhetsredovisning** och **kvalitativ utvärdering** under beredning
- Formen för **parlamentarisk förankring** bereds
- Indikatorer för **kommuner och landsting** samt kunskapshöjande åtgärder
- **Partnerskap** med **näringslivet** och **civilsamhället**
- **Folkbildningens** betydelse betonas

Agenda 2030-delegationen

Ingrid Petersson (GD, Formas) ny ordförande, ledamot sedan starten

Nya ledamöter och deras bakgrund

- Henrik Henriksson och Liza Jonson, näringslivet (VD Scania resp Swedbank Robur)
- Katrin Stjernfeldt Jammeh och Ulrika Liljeberg, kommunerna (KSO Malmö resp Leksand)
- Hannah Stanton, civilsamhället/ungdomsrörelsen
- Veronica Magnusson, fackliga rörelsen (ordförande Vision)
- Olle Lundberg och Mikael Karlsson, forskningen (hälsa resp miljö)

Kvarvarande ledamöter sedan starten i mars 2016:

- Johan Rockström, Johanna Sandahl, Ida Texell

Ramverk!

som ger en struktur för arbete med hållbar utveckling.

1 INGEN FATTIGDOM

2 INGEN HUNGER

3 GOD HÄLSA OCH VÄLBEFINNANDE

4 GOD UTBILDNING FÖR ALLA

5 JÄMSTÄLLDHET

6 RENT VATTEN OCH SANITET FÖR ALLA

7 HÅLLBAR ENERGI FÖR ALLA

8 ANSTÄNDIGA ARBETSVILLKOR OCH EKONOMISK TILLVÄXT

9 HÅLLBAR INDUSTRI, INNOVATIONER OCH INFRASTRUKTUR

10 MINSKAD OJÄMLIKHET

11 HÅLLBARA STÄDER OCH SAMHÄLLEN

12 HÅLLBAR KONSUMTION OCH PRODUKTION

13 BEKÄMPA KLIMATFÖRÄNDRINGARNA

14 HAV OCH MARINA RESURSER

15 EKOSYSTEM OCH BIOLOGISK MÅNGFOLD

16 FREDLIGA OCH INKLUDERANDE SAMHÄLLEN

17 GENOMFÖRANDE OCH GLOBALT PARTNERSKAP

GLOBALA MÅLEN
för hållbar utveckling

REGERINGSKANSLIET

Viveka Palm

Statistiska centralbyrån
Statistics Sweden

Den första svenska uppföljningen – vad har vi lärt oss?

Viveka Palm, Adj Professor KTH
Vice Avd chef Regioner och Miljö SCB
Medlem i IAEG-SDG, The Inter-Agency
Expert Group for the Sustainable
Development Goals

Statistiska centralbyrån
Statistics Sweden

Statistisk analys av Sveriges genomförande av Agenda 2030

- SCB fick uppdrag från Regeringskansliet under 2017 att göra en baseline inför första frivilliga rapporteringen.
- Arbetet fortsätter på global nivå med de uppföljningsmått som ännu inte är definierade eller färdiga i systemet

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

Första rapport analyserar hur Sverige lever upp till målen och delmålen. Underlag för rapporter om genomförande och handlingsplan

- [English executive summary](#)
https://www.scb.se/contentassets/cc847deb7404250a146e1204ea589b0/mi1303_2017a01_br_x41br1701eng.pdf
- Svensk rapport med data för 2015:
https://www.scb.se/contentassets/404caa5c86740939115884265d2c95e/mi1303_2017a01_br_x41br1701.pdf

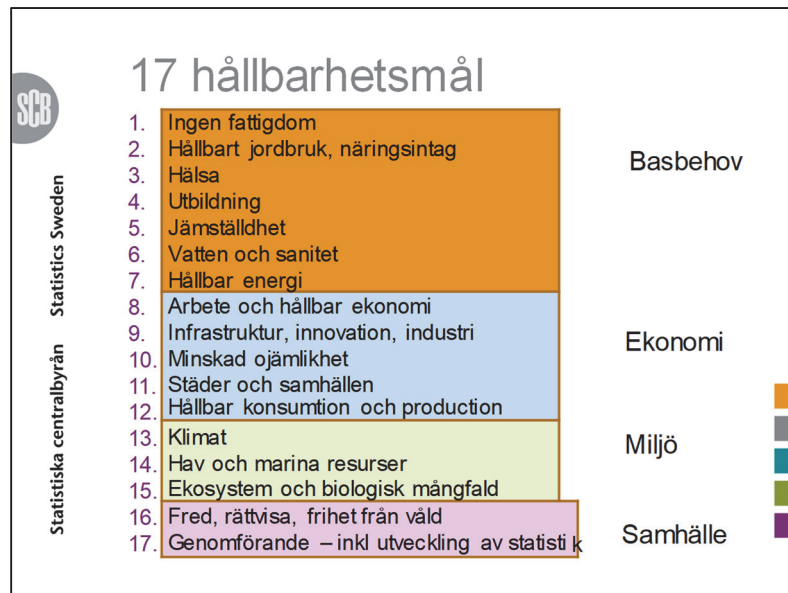

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

Sveriges utmaningar

1. Klimatgasutsläppen - hur 1,5 gradersmålet ska nås
2. Transportsystemet - utsläpp och säkerhet
3. Mobbing, våld och hot om våld - förebygga, minska
4. Ökade ekonomiska klyftor - olika grupper
5. Miljömålen
6. Antibiotikaresistens
7. Förstå hur frågorna hänger ihop och kan lösas

SCB
Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

En bred agenda

- 17 mål, 169 delmål, 232 indikatorer – hur få överblick och förstå helheten
- Agendan ger ett gemensamt språk över vanliga utbildnings- och aktivitetsindelningar
- Hur kan det avspeglas i riksdagens arbete?

Statistiska centralbyrån
Statistics Sweden

Rapport om mål 12, Hållbar produktion och konsumtion

- Visar hur miljöräkenskaper mäter kopplingen mellan miljö och ekonomi
- Mål 12 innehåller också fossilbränslesubventioner

Statistiska centralbyrån
Statistics Sweden

Vad har vi lärt?

- Mycket kvar att jobba med och mycket som är utskottsövergripande.
- Samarbete är nödvändigt för att få överblick, det kräver också ett mer gemensamt språk.
- Forskningen behöver hjälpa till att sänka trösklarna mellan olika discipliner och identifiera vilka möjligheter som finns att styra mot målen.
- Även för Sverige finns det nya insikter att hämta ur agendan.

John Holmberg

Hur arbeta med Agenda 2030

Riksdagens seminarium om Agenda 2030
Sveriges riksdag, 23 maj 2018, Göteborg

John Holmberg
Professor vid Chalmers Tekniska Högskola
Medlem i Sveriges delegation vid HLPF 2017

Pågående verksamhet (Charterresan)	Att möta de globala utmaningarna i en osäker framtid (Expeditionen)
- Rådande rutiner, strukturer, budgetramar mm ger stöd - Effektivisera och optimerarådande system - Mål, styrning och kontroll - Mäta och följa upp - Organisationen i centrum, besluta - Lösa problem och implementera lösningar	- Rådande rutiner, strukturer, budgetramar hindrar - Tänka bortom rådande system - Vägledande principer, tillit och skapa rum för förändring - Experiment, reflektera, lära - Frågan i centrum och bjud in relevanta medskapare att utforska, facilitera - Skapa en önskad framtid

Omsesidigt lärande

Underlättas om pågående verksamhet har ambitiösa och långsiktiga vägledande principer

John Holmberg CHALMERS

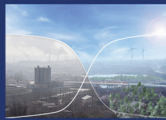
2030 AGENDA
FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT

3 nyckelord:

Transformation

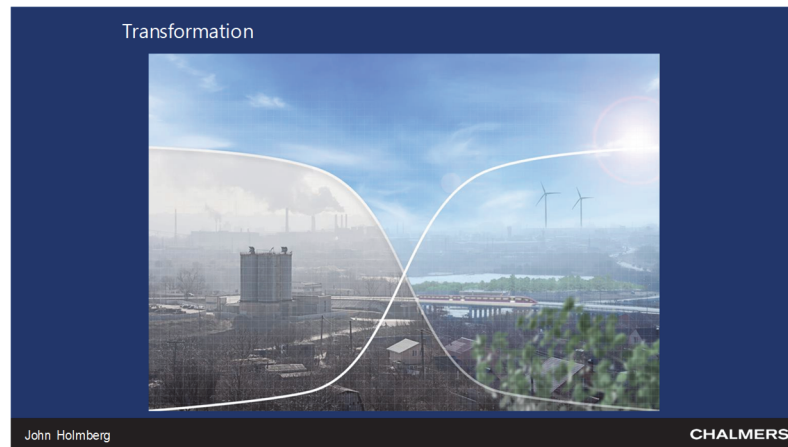
Integration

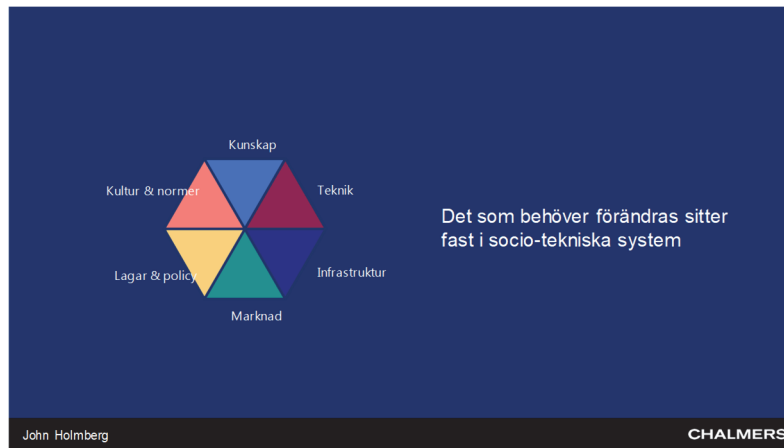
Universalitet

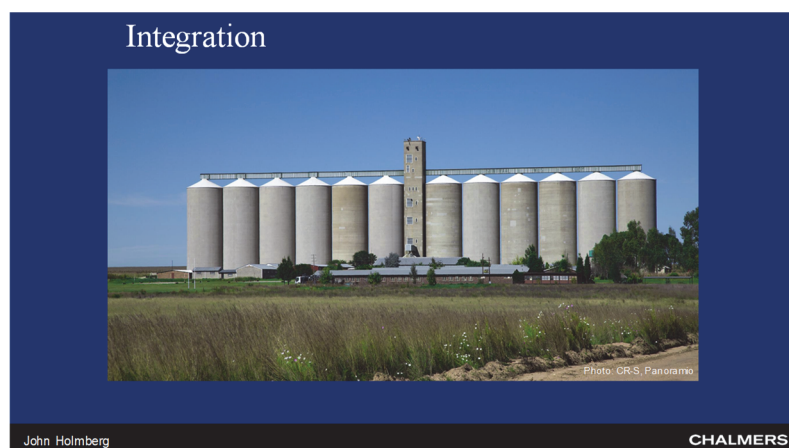

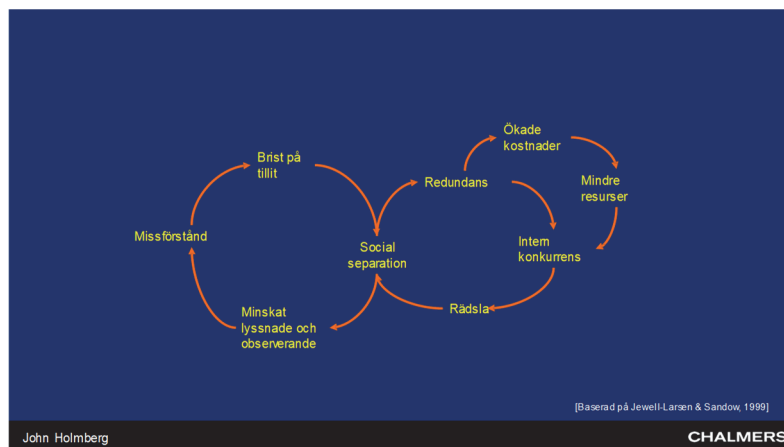
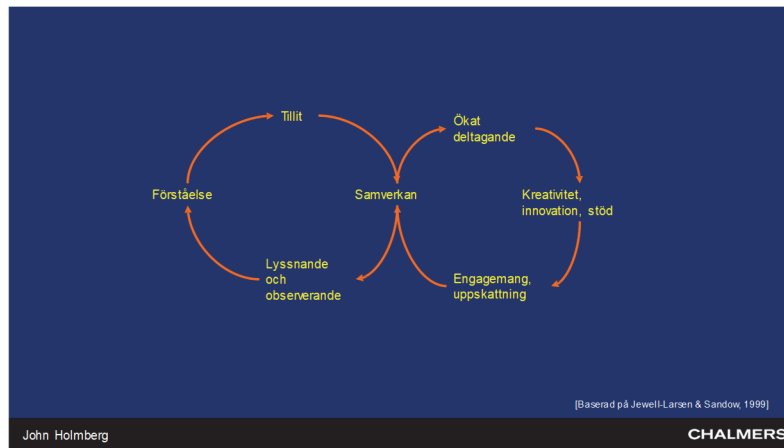

John Holmberg CHALMERS

Självledarskap

John Holmberg CHALMERS

Verklig förändring startar med insikten om att vi är en del av det system vi försöker förändra

Vi beskriver inte världen vi ser,
vi ser världen vi beskriver

David Bohm

Frågor att ställa sig:

- Är dina grundvärderingar tydliga för dig själv?
- Är du beredd att utmana dina antaganden?
- Är du beredd att verkligen vilja förstå andra?
- Är du beredd att släppa förutbestämda mål och planer för att se vad som verkligen behövs och är möjligt?

[Delvis baserad på Schärmer, 2009]

John Holmberg CHALMERS

- *Börja i den önskvärda framtiden och stanna i varför-frågan*
- *Förstå att vi sitter fast i de system som behöver förändras*
- *Skapa rum/utrymme för förändring*
- *Alla viktiga perspektiv med från start*
- *Frågan i centrum, sen medskapa i varandras styrkor och bjud in nej-rösten*
- *Insikt om att vi är en del av förändringen*
- *Öppenhet skapar tillit*
- *Perspektivmedvetenhet*

John Holmberg
CHALMERS

Det är i det lokala man finner komplexiteten

och transmittersubstansen

John Holmberg
CHALMERS

Monica von Schmalensee

Arkitektur- form- & designpolitikens tre ben

Kulturdepartementet

- Prop. 2017/18:110
”Politik för gestaltad livsmiljö”
inkl. mål för politikområdet

Näringsdepartementet

- Propositionen som samlad
nationell arkitekturpolicy

Miljödepartementet

- Mål för politikområdet för hållbara städer
- **RÅDET FÖR HÅLLBARASTÄDER**
- Skrivelsen ”Levande städer” (väntas i vår)

RÅDET FÖR
**Hållbara
städer**

Stockholm / 12 april 2018

Rådet för hållbara städer Ingående myndigheter

- Boverket
- Formas
- Länsstyrelserna
- Myndigheten för delaktighet
- Naturvårdsverket
- ArkDes
- Energimyndigheten
- Tillväxtverket
- Trafikverket
- Vinnova
- SKL

RÅDET FÖR
**Hållbara
städer**

Stockholm / 12 april 2018

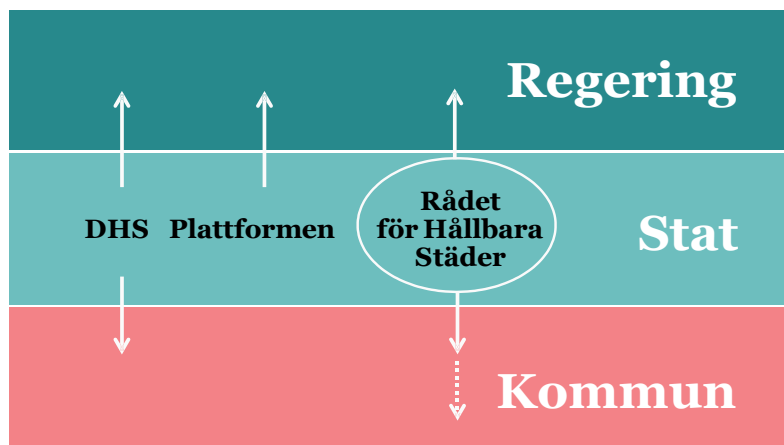

**Stärka
arkitekturens,
formens & designens
inflytande – långsiktigt**

RADET FÖR
Hållbara
städer

**Staden
blir inte
hållbar förrän
invånarna
trivs**

RADET FÖR
Hållbara
städer

11 SUSTAINABLE CITIES AND COMMUNITIES

Städer och bosättningar
ska vara
inkluderande,
säkra,
motståndskraftiga
& hållbara

RÅDET FÖR
**Hållbara
städer**

Stockholm / 12 april 2018

Building a city

GOOD GROWTH BY DESIGN

Inclusive Accessible Sustainable

Anna Balkfors

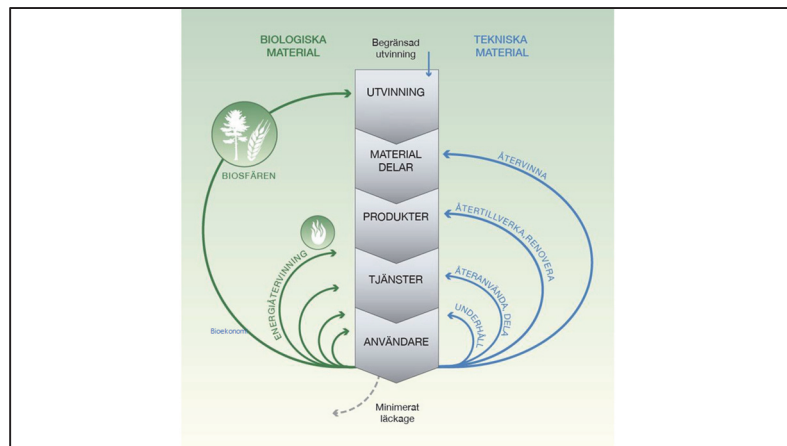
Hållbara städer – hållbara samhällen

Föreställ dig en stad där det inte finns någon **fattigdom** eller **hunger** och **alla har tillgång till bra mat**. Där vi har **god och jämlik hälsa** och alla får **utbildning med likvärdig och hög kvalitet**. Vi lever **jämställt** oavsett vilka vi är och var vi kommer ifrån. I staden finns det **rent vatten och sanitet** och **hållbara energilösningar** har bidragit till att skapa **goda arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt**. Vårt välstånd bygger på **innovationer** som främjar en **hållbar industri och infrastruktur** och som bidrar till **minskad ojämlikhet**. Vi lever i en **hållbar stad** där **ansvarsfull konsumtion och produktion** bidragit till global hållbarhet och rättvisa. **Kampen mot klimattförändringar** har bidragit till att stoppa den globala uppvärmningen. Runt staden har vi **frisk och produktiv havsmiljö, grönska och biologisk mångfald**. Vi lever i ett **fredligt, rättvist och inkluderande samhälle** och vi har åstadkommit detta genom **partnerskap och samverkan mellan medborgare, offentlig-, privat-, och idéburen sektor** för att nå de globala målen.

Malmö agerar lokalt och bidrar globalt

Ola Alterå

Anna Ponzio

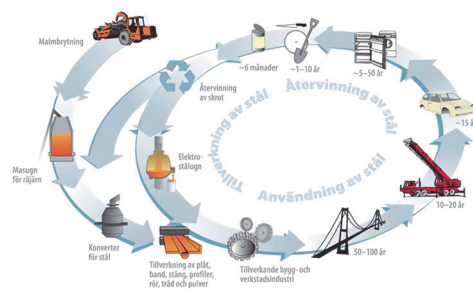
Cirkulär ekonomi – Fokus på stål

Anna Ponzio

Forsknings- och innovationskoordinator
Jernkontoret

Jernkontoret

Stål är 100 % återvinningsbart

Jernkontoret

Järn

Fe > 50 %

Kol

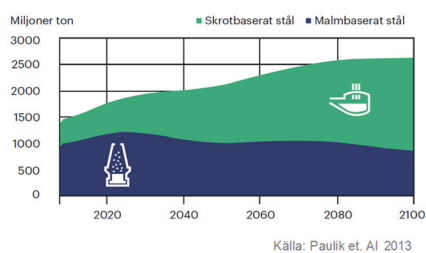
C < 2 %

Legeringsämnen

Cr	Ni	V	Ti
Mo	Mn	Co	Nb

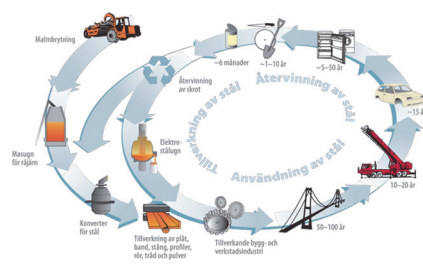
etc.

Världens skrot räcker inte för att lyfta världen ur fattigdom

Jernkontoret

Smartare stålkretslopp med digitalisering

Jernkontoret

RAPPORTER FRÅN RIKSDAGEN		2015/16
2015/16:RFR1	KONSTITUTIONSUTSKOTTET Statsråds medverkan i konstitutionsutskottets granskning	
2015/16:RFR2	FINANSUTSKOTTET Finansutskottets offentliga utfrågning om den aktuella penningpolitiken den 24 september 2015	
2015/16:RFR3	FÖRSVARsutskottet Om krisen eller kriget kommer – En uppföljning av informationsinsatser till allmänheten om den enskildes ansvar och beredskap Huvudrapport och Bilagor	
2015/16:RFR4	KULTURUTSKOTTET Är samverkan modellen? En uppföljning och utvärdering av kultursamverkansmodellen	
2015/16:RFR5	FINANSUTSKOTTET Öppna utfrågning om den aktuella penningpolitiken den 12 november 2015	
2015/16:RFR6	FINANSUTSKOTTET Utvärdering av Riksbankens penningpolitik 2010–2015	
2015/16:RFR7	FINANSUTSKOTTET Review of the Riksbank's Monetary Policy 2010-2015	
2015/16:RFR8	SKATTEUTSKOTTET Punktskatteshöjningar på alkohol- och tobaksprodukter – skatteeffekter och påverkan på den oregistrerade anskaffningen av dessa produkter	
2015/16:RFR9	CIVILUTSKOTTET Miljömärkning av produkter – En översikt över de miljömärkningar av produkter som finns i Sverige och i de övriga nordiska länderna	
2015/16:RFR10	KONSTITUTIONSUTSKOTTET OCH JUSTITIEUTSKOTTET Konstitutionsutskottets och justitieutskottets hearing om radikalisering och rekrytering till våldsbejakande extremism i den digitala miljön	
2015/16:RFR11	KULTURUTSKOTTET Kulturutskottets seminarium om kultursamverkansmodellen	
2015/16:RFR12	FINANSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om den aktuella penningpolitiken 23 februari 2016	
2015/16:RFR13	SOCIALUTSKOTTET Cancervården – utmaningar och möjligheter	
2015/16:RFR14	TRAFIKUTSKOTTET Kollektivtrafiklagen – en uppföljning	
2015/16:RFR15	CIVILUTSKOTTET Inventering av forskning inom civilutskottets beredningsområde 2016	

RAPPORTER FRÅN RIKSDAGEN		2015/16
2015/16:RFR16	UTBILDNINGSUTSKOTTET Utbildningsutskottets offentliga utfrågning inför proposition om forskning och innovation	
2015/16RFR17	KULTURUTSKOTTET Offentlig utfrågning om förutsättningar för svensk film	
2015/16RFR18	UTBILDNINGSUTSKOTTET Digitaliseringen i skolan – dess påverkan på kvalitet, likvärdighet och resultat i utbildningen	
2015/16RFR19	UTBILDNINGSUTSKOTTET Autonomi och kvalitet – ett uppföljningsprojekt om implementering och effekter av två högskolereformer i Sverige	
2015/16RFR20	FINANSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om utvärderingen av penningpolitiken 2010-2015 12 maj 2015	
2015/16RFR21	FINANSUTSKOTTET Öppen utfrågning om Finanspolitiska rådets rapport 2016	
2015/16RFR22	UTBILDNINGSUTSKOTTET Utbildningsutskottets öppna utfrågning om lärarbrist	
2015/16RFR23	SOCIALUTSKOTTET Socialutskottets seminarium om cancervården – utmaningar och möjligheter	
2015/16RFR24	UTBILDNINGSUTSKOTTET Utbildningsutskottets öppna utfrågning om brist på utbildade inom naturvetenskap och teknik	
2015/16RFR25	NÄRINGSUTSKOTTET Näringsutskottets offentliga utfrågning om piratkopiering och andra rättighetsintrång på den digitala marknaden	
2015/16RFR26	TRAFIKUTSKOTTET Offentlig utfrågning om finansieringsmodeller för transportinfrastruktur	
2015/16RFR27	CIVILUTSKOTTET Civilutskottets offentliga utfrågning om familjerätten är i takt med tiden	

RAPPORTER FRÅN RIKSDAGEN		2016/17
2016/17:RFR1	TRAFIKUTSKOTTET It-infrastrukturen – i dag och i framtiden	
2016/17:RFR2	CIVILUTSKOTTET Uppföljning av den nya fastighetsmäklarlagen	
2016/17:RFR3	FINANSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om den aktuella penningpolitiken den 27 september 2016	
2016/17:RFR4	UTBILDNINGSUTSKOTTET Forskarskolor för lärare och förskollärare – en uppföljning av fyra statliga satsningar	
2016/17:RFR5	FINANSUTSKOTTET Öppen utfrågning om den aktuella penningpolitiken den 15 november 2016	
2016/17:RFR6	SOCIALFÖRSÄKRINGSUTSKOTTET Socialförsäkringsutskottets offentliga utfrågning om Finsams fortsatta utveckling - nästa steg	
2016/17:RFR7	MILJÖ- OCH JORDBRUKSUTSKOTTET Uppföljning av systemet med överlåtbara fiskerättigheter i det pelagiska fisket	
2016/17:RFR8	SKATTEUTSKOTTET OCH NÄRINGSUTSKOTTET Konkurrenskraften hos svenska multinationella företag i ljuset av nya regler inom internationell beskattning	
2016/17:RFR9	CIVILUTSKOTTET Civilutskottets offentliga utfrågning om marknadsföring i sociala medier	
2016/17:RFR10	NÄRINGSUTSKOTTET Uppföljning av handlingsplanen för kulturella och kreativa näringar 2010–2012	
2016/17:RFR11	SKATTEUTSKOTTET Skatteutskottets seminarium om Skattereformen 25 år – dess historia och framtid	
2016/17:RFR12	KULTURUTSKOTTET Statens idrottspolitiska mål – en uppföljning med inriktning på barn och ungdomar	
2016/17:RFR13	FINANSUTSKOTTET Öppen utfrågning om den aktuella penningpolitiken den 14 mars 2017	
2016/17:RFR14	SOCIALUTSKOTTET Socialutskottets offentliga utfrågning om kompetensförsörjningen inom hälso- och sjukvården	
2016/17:RFR15	KULTURUTSKOTTET Offentlig utfrågning om framtidens public service	
2016/17:RFR16	TRAFIKUTSKOTTET Offentlig utfrågning om ett ökat kollektivt resande för framtiden	

RAPPORTER FRÅN RIKSDAGEN		2016/17
2016/17:RFR17	CIVILUTSKOTTET Offentlig utfrågning Riktvärden för trafikbuller	
2016/17:RFR18	SOCIALFÖRSÄKRINGSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om åtgärder för lägre sjukfrånvaro och om hanteringen av regionala skillnader i sjukförsäkringen	
2016/17:RFR19	FINANSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om Finanspolitiska rådets rapport 2017	
2016/17:RFR20	TRAFIKUTSKOTTET Offentlig utfrågning om it-infrastrukturen – i dag och i framtiden	
2016/17:RFR21	NÄRINGSUTSKOTTET Näringsutskottets offentliga utfrågning om framtidens innovations- och entreprenörsklimat	
2016/17:RFR22	FINANSUTSKOTTET Finansutskottets offentliga utfrågning om den finansiella stabiliteten den 13 juni 2017	
2016/17:RFR23	KULTURUTSKOTTET Kulturutskottets seminarium om statens idrottspolitiska mål med inriktning på barn och ungdomar	
2016/17:RFR24	SKATTEUTSKOTTET Skatter som drivkrafter för företags lokalisering	

RAPPORTER FRÅN RIKSDAGEN		2017/18
2017/18:RFR1	KONSTITUTIONSUTSKOTTET Öppen utfrågning om Riksrevisionen - en del av riksdagens kontrollmakt	
2017/18:RFR2	ARBETSMARKNADSUTSKOTTET Vägen till arbete för unga med funktionsnedsättning – en uppföljning och utvärdering	
2017/18:RFR3	FINANSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om den aktuella penningpolitiken 28 september 2017	
2017/18:RFR4	CIVILUTSKOTTET Civilutskottets offentliga utfrågning om barns skuldsättning	
2017/18:RFR5	SOCIALUTSKOTTET Samordnad individuell plan (SIP) – en utvärdering	
2017/18:RFR6	NÄRINGSUTSKOTTET Näringsutskottets offentliga utfrågning om internationell handel	
2017/18:RFR7	KULTURUTSKOTTET Offentlig utfrågning om framtidens spelpolitik	
2017/18:RFR8	FINANSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om finansiell stabilitet och makrotillsyn den 23 januari 2018	
2017/18:RFR9	ARBETSMARKNADSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om vägen till arbete för unga med funktionsnedsättning – en uppföljning och utvärdering	
2017/18:RFR10	SOCIALUTSKOTTET Personlig assistans – effekter av rättsutvecklingen	
2017/18:RFR11	KONSTITUTIONSUTSKOTTET Forskarhearing om nya svenskar och demokratin	
2017/18:RFR12	FINANSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om den aktuella penningpolitiken den 6 mars 2018	
2017/18:RFR13	TRAFIKUTSKOTTET Fossilfria drivmedel för att minska transportsektorns klimatpåverkan – flytande, gasformiga och elektriska drivmedel inom vägtrafik, sjöfart, luftfart och spårbunden trafik	
2017/18:RFR14	TRAFIKUTSKOTTET Offentlig utfrågning om konkurrens på lika villkor inom luftfarts- och åkerinäringarna	
2017/18:RFR15	UTBILDNINGSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om trygghet och studiero i skolan	
2017/18:RFR16	TRAFIKUTSKOTTET Järnvägstunnlar och skogsbilvägar – en uppföljning av klimatanpassningsåtgärder för infrastruktur	
2017/18:RFR17	FINANSUTSKOTTET Öppen utfrågning om Riksbankens rapport Redogörelse för penningpolitiken 2017	

RAPPORTER FRÅN RIKSDAGEN		2017/18
2017/18:RFR18	FÖRSVARSKOTTET Försvarskottets offentliga utfrågning om cybersäkerhet	
2017/18:RFR19	FINANSKOTTET Öppen utfrågning om Finanspolitiska rådets rapport Svensk finanspolitik 2018	
2017/18:RFR20	SOCIALFÖRSÄKRINGSKOTTET Regeringens resultatredovisningar i ett 20-årigt perspektiv – utgiftsområde 8 Migration	